

Yttrande

(S)

2020-11-11

Ärende nr 4.5

Yttrande angående remiss från Sociadepartementet avseende LSS- utredningen

Yttrande

Som tjänsteutlåtandet påpekar så råder vissa oklarheter som gör det svårt att ta ställning till utredningen som helhet. För socialdemokraterna är det avgörande att de som är i behov av stöd ska få det, samtidigt som det är viktigt både för systemets legitimitet och ekonomiska bärkraft att de delar av systemet som uppenbart inte fungerat kan förändras. Det är inte acceptabelt att ekonomiska resurser som skulle gått till välfärd istället går till organiserad brottslighet eller att grundläggande fackliga rättigheter för de som arbetar inom området inte kan säkerställas. Här finns ett omfattande arbete att göra för att komma tillrätta med de allvarliga problem som förekommer.

Tilläggsyrkande

2020-10-16

Ärende nr 4.3

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet – SOU 2018:88 LSS Utredningen

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Staden ska i sitt remissvar lägga till följande text:

Relaterad rapport

Göteborgs Stad anser att de påvisade svagheter i det nuvarande systemet och angrepp mot välfärdsystemet som tas upp i den nya myndighetsgemensamma strategiska rapporten om arbetstillstånd och assistansersättning från Nationellt underrättelsecentrum (NUC), Rapport: Olle, behöver beaktas i arbetet då det har betydelse för kostnadsutvecklingen inom assistansverksamheten.

Med en ökad globalisering och en ökad internationell rörlighet finns det anledning att se över de framtida bidragssystemens utformning vid prövning av assistansersättning och vårdbidrag. Kombinationen av en rättighetslagstiftning (LSS) och en generöst utformad arbetskraftslagstiftning där behovsprövning åligger arbetsgivaren möjliggör ett grovt systemutnyttjande. Med starkt servicefokus och bristfälliga åtgärder och kontroller riskerar myndigheterna att bli möjliggörare för den organiserade brottligheten. När utsatta individer exploateras uppnås ekonomisk vinning.

Yrkandet

Brottlighet inom assistansersättningen är idag ett välkänt fenomen som har hanterats återkommande inom den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottlighet. I flera av dessa ärenden finns klassiska upplägg med överdrivna vårdbehov, pappersassistenter och återbetalning av löner. Kopplingar finns till konfliktrelaterade skjutningar, terrorfinansiering samt ekonomisk brottlighet. Assistansbedrägerier uppgår enligt vissa beräkningar till belopp om flera miljarder årligen. Försäkringskassan återkrävde 144 miljoner kronor inom assistansersättning 2019.

Det finns indikationer på att reglerna för arbetskraftsinvandring och assistansersättning systematiskt utnyttjas av organiserad brottlighet. Kombinationen av en rättighetslagstiftning (LSS) och en generöst utformad arbetskraftslagstiftning där behovsprövning åligger arbetsgivaren möjliggör ett grovt systemutnyttjande. Ett permanent uppehållstillstånd för en familj, ibland med en assistansberättigad familjemedlem, kan därtill garantera en potentiell livslång försörjning av svenska staten, vilket innebär att det finns starka incitament för tredjelandsmedborgare att medverka i upplägg av denna karaktär.

Assistansbedrägerier i kombination med arbetstillstånd har uppmärksammats i flera tidigare rapporter med bäring på organiserad brottslighet, men det finns inte någon gedigen kartläggning eller djupare analys av fenomenet sedan tidigare.

OLLE är en ny strategisk rapport om hur personlig assistans och arbetstillstånd otillbörligt och systematiskt utnyttjas av organiserad brottslighet.¹

Syftet med denna strategiska rapport är att:

- ✓ Myndighetsgemensamt belysa problematiken kring arbetstillstånd och personlig assistans
- ✓ Myndighetsgemensamt detaljgranska ett empiriskt material
- ✓ Påvisa sårbarheter i systemen och belysa konsekvenser
- ✓ Rekommendera nödvändiga åtgärder som kan förhindra brottsligheten

De samverkande myndigheterna är för närvarande Arbetsförmedlingen, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

I rapporten slås det fast att arbetstillstånd inom personlig assistans "utnyttjas systematiskt för assistansbedrägerier, illegal migration, arbetskraftsexploatering, brukarimport och annan ekonomisk vinning".

Funktionshindrade personer används som "handelsvaror" och "intäktsgeneratorer" och det finns inslag av människohandel i branschen avseende såväl assistenter som brukare.

Underrättelsecentret ser även tecken på att den här typen av cyniska upplägg utnyttjas systematiskt av organiserad brottslighet. "Kopplingar finns till konfliktrelaterade skjutningar, terrorfinansiering samt ekonomisk brottslighet."

Rapporten är inte en helhetsstudie. Den syftar således inte till att bedöma den totala omfattningen av brottslighet inom arbetskraftsinvandring och assistansersättning, men den belyser problemen och riskerna att möjliggöra organiserad brottslighet och exploatering av utsatta individer inom LSS. Sverigedemokraterna anser därför att den utgör ett relevant och viktigt komplement till LSS-utredningen.

¹ <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/f7fe1935-26c5-4ba4-bf18-f76b501739b4/rapport-olle-nationellt-underrattelsecentrum-2020-09-23.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-09-21

Diarienummer 1140/20

Handläggare

Karin Wallquist

Telefon:031-368 02 92

E-post: karin.wallquist@stadshuset.goteborg.se

Remiss från Socialdepartementet avseende LSS utredningen SOU 2018:88

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Yttrande över remiss av betänkandet LSS Utredningen SOU 2018:88, i enlighet med bilaga 3 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, översänds till Socialdepartementet.

Sammanfattning

Betänkandet av LSS Utredningen SOU 2018:88, Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen inkom till stadsledningskontoret 2020-07-08 och ska vara Socialdepartementet tillhanda 2020-11-12. Uppdraget handlar om att skapa en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Remissinstanserna ombeds att bortse från delar av utredningens förslag med anledning av redan fattade beslut av regeringen, se bilaga 2. Med anledning av otydligheter kring vad regeringens beslut innebär och har för effekterna på utredningen så tar inte stadsledningskontoret ställning till utredningen som helhet.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till flertalet av utredningens förslag som bland annat handlar om att en ny insats för personlig service och boendestöd införs i LSS, att staten tar större ansvar för den personliga assistansen samt att ytterligare utredningar föreslås. Stadsledningskontoret anser att det är oklart om utredningen enligt direktiven gjort en tillräckligt grundläggande översyn om nuvarande insatser lett till målen med ökad självständighet och förbättrad likvärdighet. Stadsledningskontoret bedömer att förslag i utredningen inte är genomförbara till den 2022-01-01 eftersom det kräver en omställning av delar av stadens organisering samt utbildning av medarbetare. Dessutom överlappar utredningens förslag andra utredningar som ännu inte är klara.

Stadsledningskontoret har svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna på helheten utifrån vad som framgår i utredningen då utgående förslag ändrat förutsättningarna. Stadsledningskontoret understryker att finansieringsprincipen fortsatt gäller och att SoL-insatser bör ingå i systemet för kostnadsutjämning.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De övergripande ekonomiska konsekvenserna för kommunen är svårbedömda då missiven ändrar förutsättningarna för remissens uppgifter. För att en sådan bedömning ska kunna göras för Göteborgs Stad behöver utredningen uppdatera de ekonomiska

konsekvenserna utifrån missivets inriktning, De ekonomiska konsekvenserna för personlig assistans är en av de område som är svårbedömda.

Utredningen har uppskattat de ökade kostnaderna avseende den nya insatsen personligt stöd och boendestöd för kommunerna till 82 mnkr för handläggning och en årlig kostnad om 120 mnkr för fler insatser. Med ett antagande om att Göteborgs andel av kostnaderna skulle motsvara de 5 procent som är Göteborgs andel av det totala antalet LSS-beslut skulle det innebära en stegvis kostnadsökning fram till år 2024 med omkring 4 mnkr och en årlig kostnadsökning om 6 mnkr för de insatserna. Utredningen föreslår också utökat krav på att bostadsanpassning ska prövas innan dubbel assistans ska bedömas. Det beräknas innebära ökade kostnader för kommunerna på 37 mnkr varav Göteborgs andel bör vara av marginell betydelse.

Enligt utredningen ska de kostnader som framkommit i utredningen ersättas via den kommunala finansieringsprincipen. Den kommunala finansieringsprincipen innebär att om det kommunala ansvaret utökas på statligt initiativ ska kommunerna ersättas ekonomiskt.

Utredningen bedömer att schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekvämt arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Kompensation för sjuklön ska ingå. Stadsledningskontoret bedömer att utredningens förslag kan komma att få förändrade ekonomiska förutsättningar för anordnare av personlig assistans. Konsekvenserna av en ändrad schablonersättning innebär bland annat att ersättningen blir lägre för personer som ingår i hushållsgemenskap med brukaren. I utredningen bedöms att cirka 30 procent av timmarna utförs av personer som ingår i hushållsgemenskap med brukaren som därmed kan ge en lägre ersättning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret inte har funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

LSS är en rättighetslag för vissa personer med funktionsnedsättning som har stora och varaktiga behov av stöd. Stadsledningskontoret anser att det är positivt med utredningens bedömning om att LSS fortsättningsvis ska gälla för dem med de mest omfattande funktionsnedsättningarna och endast de med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, eller med behov av särskilt kvalificerat stöd.

Utredningen bedömer inte att förslag på ny lag har effekt på jämställdhet men att det berör fler män och pojkar än kvinnor och flickor eftersom det redan i dag är fler män och pojkar som har insatser. Stadsledningskontoret instämmer i den bedömningen.

Stadsledningskontoret anser att nytt förslag till lag stärker kopplingen till barnkonventionen genom att bland annat tydliggöra att informationen ska anpassas till barnets ålder, mognad och andra individuella förutsättningar. Den som ger informationen ska så långt möjligt försäkra sig om att barnet förstått informationen.

Samverkan

Information har givits till de fackliga organisationerna via CSG den 2020-10-01.

Bilagor

1. Sammanfattning av slutbetänkande (SOU 2018:88)
2. Missiv från Regeringskansliet med information om redan fattade beslut
3. Stadsledningskontorets förslag till yttrande

Ärendet

Stadsledningskontorets förslag till yttrande över Socialdepartementets betänkande LSS Utredningen SOU 2018:88, Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen. Ärendet inkom till stadsledningskontoret 2020-07-08 och ska vara Socialdepartementet tillhanda 2020-11-12.

Beskrivning av ärendet

Utifrån regeringens beslutade kommittédirektiv Översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen 2016:40, samt tilläggsdirektiv 2017:92, 2017:120 och 2018:35, har en utredning genomförts med fokus på assistansersättningen i socialförsäkringsbalken (SFB) och delar av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med uppdraget har varit att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Detta genom en grundläggande översyn av incitament och förutsättningar för val av personlig assistent, nödvändiga förändringar i regelverket samt genom förstärkt kvalitet och träffsäkerhet i övriga insatser i LSS.

- utredaren ska göra en risk- och konsekvensanalys av hur relevant unionsrätt kan påverka Sveriges åtaganden och skyldigheter när det gäller insatser enligt LSS samt assistansersättningen. Analysen ska gälla risker och konsekvenser av gällande rätt och rättspraxis, och ta hänsyn till kommissionens förslag från 13 december 2016 om ändring av förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Utredaren ska belysa vilka konsekvenser de föreslagna åtgärderna har för personer som rör sig mellan Sverige och de övriga EU/EES-länderna. (ur tilläggsdirektiv 2017:92)
- utredaren ska se över frågan om habiliteringsersättning och vid behov lämna lagstiftningsförslag i syfte att säkerställa en likformig utformning av habiliteringsersättning i kommunerna. (ur tilläggsdirektiv 2017:120)
- förslagen ska sammantaget inte leda till att behovet av anslagna medel ökar jämfört med dagens nivå. Om några förslag bedöms öka kostnaderna för insatser enligt LSS som en följd av ökad kvalitet och träffsäkerhet ska kostnadsökningen finansieras. Utredaren behöver inte föreslå besparingar inom assistansersättningen så som det framgår av det ursprungliga direktivet. Förslagen ska bidra till en långsiktigt hållbar och kostnadsmässigt effektiv lagstiftning. (ur tilläggsdirektiv 2018:35)

I samband med utskick av missivet och utredningen till remissinstanserna meddelades att sedan betänkandet lämnades över så har ytterligare översyner och utredningar genomförts med stöd utifrån den sakpolitiska januariöverenskommelsen mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna. Det innebär att remissinstanserna ombeds lämna synpunkter på betänkandet SOU 2018:88 med beaktande av innehållet i januariavtalet:

” Säkerställ att den personliga assistansen och assistansersättningen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Alla som har rätt till stöd ska få det. Rätt till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning, ska återställas (Förslag kommer i den sittande utredningen). Rätten till assistans för behov av tillsyn ska stärkas. Definitionen av normalt föräldraansvar ska smalnas av. Tillsätt en ny assistansutredning för att säkra detta. (Utredning 2019. Ny lagstiftning från 2021). Utred också frågan om

huvudmannaskapet för den personliga assistansen. (Utredning 2021. Eventuell ny lagstiftning under nästa mandatperiod.)”

I utskicket av missiv uppmärksammar regeringen även remissinstanserna på att:

- Barn ska ha rätt till statlig personlig assistans även i fortsättningen.
- Personer med psykiska funktionsnedsättningar är i behov av statlig personlig assistans och eventuella förändringar för målgruppen måste leda till tydliga förbättringar. Utredningen 2020:3 Stärkt rätt till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn har för avsikt att stärka rätten till assistans för egenvård och tillsyn bland annat för personer med psykisk funktionsnedsättning.
- Regeringen kommer inte att gå vidare med förslaget om att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas en schablon på 15 timmar i veckan för andra personliga behov.
- Betänkandet innehåller följande förslag som behandlas i senare utredningar om personlig assistans: egenvård och tillsyn (2020:3 se ovan) samt att assistansanordnare ska stå för sjuklönekostnaderna och ha kollektivavtalsliknande villkor.

Bakgrund

I dag är LSS en rättighetslag som omfattar tio insatser varav den första, rådgivning och annat personligt stöd, beviljas av regionen, de övriga beviljas av kommunen. Det övergripande syftet med insatser enligt LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Målet är att människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska kunna leva som andra och genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Den enskilde ska ges största möjliga inflytande över hur insatserna ges.

1 § LSS innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Personer med funktionsnedsättning har möjlighet att ansöka om insatser enligt LSS och socialtjänstlagen (SoL) hos kommunen för att kompensera för de hinder som uppstår i vardagen. Kommunen har även ett delat ansvar för personlig assistans till personer som av Försäkringskassan beviljats statlig assistansersättning enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB). Kommunen står för kostnaden för de 20 första timmarna per vecka.

Insatserna för särskilt stöd och särskild service 9 § LSS är:

1. rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionshinder,
2. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken,
3. ledsagarservice,

4. biträde av kontaktperson,
5. avlösarservice i hemmet,
6. korttidsvistelse utanför det egna hemmet,
7. korttidstillsyn för skolgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov,
8. boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet,
9. bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna,
10. daglig verksamhet för personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig.

Stadsdelsnämndernas nettokostnad för verksamhetsområdet funktionshinder uppgår till totalt 3,9 mdkr år 2019 varav 3,1 mdkr består av kostnader avseende LSS-insatser. Nettokostnadsökningen för LSS-insatserna mellan år 2018 till år 2019 var 3 procent. Det totala antalet personer med beslut enligt LSS ökar i Göteborg. Det är fler män än kvinnor som har insats. Dessa mönster följer den nationella trenden sedan flera år tillbaka. Enligt Socialstyrelsens statistik har antalet personer som får stöd enligt LSS, i riket, ökat med 24 procent sedan 2008. Av de som får insats enligt LSS så tillhör 88 procent personkrets 1. De allra flesta med beslut om insats enligt LSS tillhör personkrets 1, det är relativt stor skillnad i antal i jämförelse med de som tillhör personkrets 2 eller 3.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas. För att nå det nationella målet ska genomförandet av funktionshinderspolitiken inriktas mot de fyra områdena: principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar för individens självständighet och att förebygga och motverka diskriminering. LSS är en av de lagstiftningar som säkerställer rätten till det individuella stödet. Inget av dessa områden kan ensamt uppnå det nationella målet, de är ömsesidigt beroende.

Omvärldsbevakning/relaterade utredningar

I promemoria Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning föreslogs ändringar i 51 kap. 6 § socialförsäkringsbalken (SFB), som rör assistansersättningen, samt i 9 a och f § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), som rör personlig assistans. Ändringarna innebär att samtliga hjälpmoment vid andning och sondmatning ska omfattas i begreppet grundläggande behov. Dessutom föreslogs justeringar som medför att hjälpbehov som ryms inom det normala föräldraansvaret ska kunna ge rätt till personlig assistans för andning och sondmatning.

I SOU 2020:1 Översyn av yrket personlig assistent – ett viktigt yrke som förtjänar bra villkor föreslogs krav på kollektivavtalsliknande villkor för anordnare av personlig assistans samt att sjuklönekostnader ska ingå i schablonen.

Utredningen Hållbar socialtjänst, en ny socialtjänstlag, SOU 2020:47 överlämnades till regeringen i augusti 2020. Där föreslås att bestämmelser om särskild avgift upphävs och att problemet med ej verkställda beslut kan lösas på ett bättre sätt än med

sanktionsavgifter. Utredningen anser vidare att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor.

Förslag i betänkandet SOU 2018:88 LSS utredningen

Den nya lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning föreslås träda i kraft den 2022-01-01.

Med anledning av det medskick som Socialdepartementet gjort i missivet till remissinstanserna så har stadsledningskontoret tolkat det som att förslagen om insatserna förebyggande pedagogiskt stöd och personligt stöd till barn utgår. Stadsledningskontoret uppfattar att personer med psykisk funktionsnedsättning ska omfattas av rätten till personlig assistans och att därmed ska ingå stöd för behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det vill säga det femte grundläggande behovet. Stadsledningskontoret anser dock att förslaget om förebyggande pedagogiskt stöd skulle kunna utformas på ett för gruppen ändamålsenlig insats anpassad för gruppen. Stadsledningskontoret uppfattar vidare att förslaget om att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas 15 timmar per vecka för andra personliga behov som avser dagligt liv i hemmet, inköp, träning och fritidsaktiviteter i form av en schablon, utgår.

Nedan presenteras några av de bedömningar och förslag som stadsledningskontoret uppfattar att remissvaret kan omfatta:

- De nuvarande tre grupperna inom personkretsen bör vara kvar. Personkretsbestämmelsen ska moderniseras för att motsvara dagens begreppsbildning. (Kapitel 4 Personer som omfattas av LSS)
- En ny insats för personlig service och boendestöd. (Kapitel 5 Bostaden)
- Avlösarservice (ej endast i hemmet). (Kapitel 6 Barn och familjer)
- Stöd i form av biträde av kontaktperson ska också kunna ske genom en gruppaktivitet (Kapitel 7 gemenskap)
- En utvärdering av effekter statsbidraget haft bör göras för att se om det fått genomslag på hur kommunerna använder habiliteringsersättning inom daglig verksamhet. Den som beviljas daglig verksamhet ska ha rätt till en inledande kartläggning för att fastställa hur insatsen bäst kan anpassas. (Kapitel 8 Sysselsättning)
- Insatsen rådgivning och annat personligt stöd ska benämnas särskilt expertstöd (Kapitel 9 Samordning och planering)
- Personlig assistans bör även fortsättningsvis vara ett personligt utformat stöd som utmärks och avgränsas från andra insatser i LSS genom stödets och servicens personliga karaktär där den enskilde har stort inflytande över vem som ger stödet. Det ska ges i olika situationer, både komplicerade sådana av mycket personlig karaktär men också i andra situationer när den enskilde är i behov av stöd. Stödet ska också ges av ett begränsat antal personer. (Kapitel 10 Personligt stöd i det dagliga livet)
- Staten ska ansvara för den personliga assistansen, som även i fortsättningen ska utgöras av assistansersättning, inom ramen för förmånerna i socialförsäkringsbalken. Om den enskilde begär det ska kommunen svara för utförandet av personlig assistans. (Kapitel 11, Ansvarsfördelning mellan stat och kommun)
- Schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekvämt arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Kompensation för sjuklön ska ingå. (Kapitel 12, privata aktörer och ekonomisk ersättning för assistansen)

- En satsning på kompetensutveckling kan säkerställa att ny personal har tillräckliga kunskaper, stimulera personal att stanna kvar inom yrkesområdet och utveckla kompetensen för att möta de nya krav som uppstår när nya insatser tillförs LSS-området. (Kapitel 13 Kvalitet uppföljning tillsyn)
- Lagen indelas i kapitel. Personlig assistans ska vara en insats som beviljas enligt lagen om stöd och service åt vissa personer med funktionsnedsättning. Att staten ansvarar för den på så sätt att den tillhandahålls genom assistansersättningen ska framgå både av LSS och genom regleringen i socialförsäkringsbalken. (Kapitel 14 Ny lag om stöd och service)
- Unionsmedborgaren ska få insatsen i den kommun där han eller hon vistas men på bekostnad av den stat där personen är försäkrad. Försäkringskassan ska ansvara för att sköta kostnadsdelen för kommunernas räkning. (Kapitel 15, samordning inom EU, unionsrätt)
- När staten blir ensam huvudman för insatsen personlig assistans bör kommunerna finansiera en del av kostnaden för assistansersättningen, upp till 20 timmar i genomsnitt per vecka. (Kapitel 16, Utjämning och fördelning av kostnader)

Sammanfattning av slutbetänkandet, se bilaga 1.

Synpunkter från Göteborgs Stads råd för funktionshinderfrågor (GRF)

Ledamöter i GRF anser i sammanträdesprotokoll 2020-09-07 § 61 att det i stadens yttrande ska framgå att insatsen ledsagning inte bör urvattnas. Det ursprungliga syftet med ledsagning borde belysas. Rådet anser att ledsagning som specifik insats ska vara kvar och inte blandas ihop med personligt stöd i hemmet. Vidare bedömer rådet att det finns behov av insatsen råd och stöd och att det är ett problem att det idag saknas verksamhet som kan utföra insatsen.

Stadsledningskontorets bedömning

Remissinstanserna ombeds att bortse från delar av utredningens förslag med anledning av redan fattade beslut av regeringen. Med anledning av otydligheter kring vad regeringens beslut innebär och har för effekterna på utredningen så tar inte stadsledningskontoret ställning till utredningen som helhet. Stadsledningskontoret ställer sig positiv till flertalet av utredningens förslag som handlar om att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Stadsledningskontoret bedömer att förslag i utredningen inte är genomförbara till den 2022-01-01 bland annat eftersom det av kommuner kommer att kräva en omställning av delar av stadens organisering samt utbildning av medarbetare. Dessutom överlappar utredningens förslag sådant som hanteras i andra utredningar som ännu inte är klara eller som föreslås inledas, se utredning om huvudmannaskapet enligt januariöverenskommelsen. Stadsledningskontoret har svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna på helheten utifrån vad som framgår i utredningen då missivet ändrat förutsättningarna. Den ekonomiska dimensionen behövs utredas ytterligare innan lagförslaget träder i kraft. Gällande de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna vill stadsledningskontoret understryka att finansieringsprincipen fortsatt gäller och att SoL-insatser bör ingå i systemet för kostnadsutjämning.

Med anledning av det medskick som Socialdepartementet gjort i missivet till remissinstanserna så har stadsledningskontoret tolkat det som att förslagen om insatserna

förebyggande pedagogiskt stöd och personligt stöd till barn utgår. Stadsledningskontoret uppfattar att personer med psykisk funktionsnedsättning ska omfattas av rätten till personlig assistans och att därmed ska ingå stöd för behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det vill säga det femte grundläggande behovet. Stadsledningskontoret anser dock att förslaget om förebyggande pedagogiskt stöd skulle kunna utformas på ett för gruppen ändamålsenlig insats anpassad för gruppen. Stadsledningskontoret uppfattar vidare att förslaget om att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas 15 timmar per vecka för andra personliga behov som avser dagligt liv i hemmet, inköp, träning och fritidsaktiviteter i form av en schablon, utgår.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att LSS-utredningen sätter LSS i ett större sammanhang genom att knyta an till det nationella funktionshinderspolitiska målet och det ansvar som vilar på olika delar av samhället.

Stadsledningskontoret anser att det är oklart om utredningen enligt direktiven gjort en tillräckligt grundläggande översyn om nuvarande insatser lett till målen med ökad självständighet och förbättrad likvärdighet. På samma sätt är det stadsledningskontorets uppfattning att utredningen inte på ett tydligt sätt visat att de förändringar man föreslår verkligen leder till förbättringar för målgruppen. Möjligheten för till exempel personer i grupp tre med synskada om att kunna leva likvärdigt och självständigt med ledsagare, borde till exempel ytterligare stärkas.

Stadsledningskontoret anser vidare att utredningen i större utsträckning hade kunnat analysera inte bara utbud av insatser i förhållande till antalet genomförda utan mer utifrån hela målgruppens behov och situation i förhållande till utbud och genomförande. Då hade det varit enklare att förstå vilka nödvändiga förbättringar som behöver beslutas för att stärka rättighetslagen för personkretsen.

Tre viktiga områden omnämns men behandlas inte i tillräcklig utsträckning. Hur har socioekonomiska skillnader som beskrivs i samhället påverkat personkretsen? Hur påverkas trovärdigheten om skillnader mellan kommuners genomförande blir för stor? Hur har hälsoläget utvecklats för personkretsen de senaste åren? Se SOU 2018:55 Styrning och vårdkonsumtion ur ett jämlikhetsperspektiv Kartläggning av socioekonomiska skillnader i vårdutnyttjande och utgångspunkter för bättre styrning.

Personer som omfattas av LSS

Stadsledningskontoret anser att det är positivt med utredningens bedömning om att LSS ska gälla för dem med de mest omfattande funktionsnedsättningarna och endast de med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, eller med behov av särskilt kvalificerat stöd. Beskrivningen av vilka som tillhör personkretsen för LSS bör utgå från de nuvarande tre grupperna. Stadsledningskontoret föreslår att begreppet utvecklingsstörning ersätts med intellektuell funktionsnedsättning. Argumentationen i utredningen om att begreppsförändringar bör ske samordnat anser stadsledningskontoret inte är tillräckligt stark då gällande lagar tillkommit vid olika tidpunkter under den då rådande språk användningen. Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att begrepp och diagnoser i lagstiftningen så långt det är möjligt harmoniseras med andra lagar vad gäller definition och användning.

Bostaden

Utredningen gör bedömningen att bostaden är avgörande för möjligheten att nå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med

funktionsnedsättning. Utredningen anser att det bör fortsättningsvis finnas en insats i LSS för vuxna som önskar en bostad med särskild service eller en annan särskilt anpassad bostad. Stadsledningskontoret anser, till skillnad från utredningen, att insatsen annan särskilt anpassad bostad inte bör finnas kvar enligt LSS. Det är få som ansöker om och beviljas insatsen. Eftersom insatsen avser en bostad med viss grundanpassning men utan fast bemanning tas en anpassning bättre omhand med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

Utredningen bedömer vidare att Boverkets och länsstyrelsernas uppdrag inom samhällsplaneringen bör särskilt uppmärksamma risken för samlokalisering när det gäller stöd till personer med funktionsnedsättning. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning om att samlokalisering av bostad med särskild service och daglig verksamhet ska som huvudregel undvikas.

Stadsledningskontoret är över lag positiv till förslag om den nya insatsen personlig service och boendestöd i LSS. Utredningen föreslår att den som har behov av stöd i den dagliga livsföringen i annan bostad än en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen som kan avse praktisk hjälp i hemmet, motivationsåtgärder, ledsagning, stöd vid föräldraskap och annat motsvarande stöd som den enskilde har behov av för sin dagliga livsföring. Stadsledningskontoret anser också att det är bra att det blir tydligt att insatsen kan omfatta stöd i föräldrarollen eftersom det i dag finns ett tolkningsutrymme gällande det.

I författningsförslagen till nya LSS står det att även den som bor i en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen personlig service och boendestöd i den utsträckning behovet inte tillgodoses genom stöd i bostaden. Stadsledningskontoret anser dock att det är oklart vilken del av insatsen som ska kunna utgå som komplement för den som bor i en bostad med särskild service. Den föreslagna lagtexten innehåller ingen uttrycklig begränsning utöver att det ska gälla behov av stöd för att delta i samhällslivet men i utredningen finns också skrivningar (s. 231) som tyder på att utredningen anser att det bara är personlig service och boendestöd i form av ledsagning som ska kunna beviljas den som bor i en bostad med särskild service. Eftersom avgränsningen är otydlig menar stadsledningskontoret att det finns risk för ett oklart rättsläge, vilket i sig kan innebära att enskilda ges olika tillgång till insatsen. Om förslaget ska bli lag finns det behov av förtydliganden i denna del. Vidare anser stadsledningskontoret att den föreslagna nya LSS lagen inte får medföra några försämringar för den enskilde gällande rätten till ledsagning jämfört med dagens ledsagarservice enligt LSS.

Barn och familjer

Stadsledningskontoret instämmer med utredningens bedömning om att barn med funktionsnedsättning, och deras familjer, behöver ett mer samordnat och flexibelt stöd med möjlighet till avlastning som är bättre anpassat till deras individuella situation. Stadsledningskontoret anser att barn och barnfamiljer har många kontakter och det kan vara en fördel om en insats kan omfatta flera olika behov, utifrån barnets bästa. Stadsledningskontoret anser att barnrättsperspektivet behöver beaktas och att det till viss del förstärkt i förslaget om ny lag.

Stadsledningskontoret instämmer i förslaget om att avlösarservice i hemmet endast ska heta avlösarservice och att det tydliggörs att insatsen är flexiblare än i nuvarande lagstiftning och får utföras både i och utanför hemmet.

Stadsledningskontoret anser inte att förslaget om att byta namn på insatsen korttidstillsyn för skolungdom över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, till förlängd utbildning i fritidshem är lämpligt. Stadsledningskontoret anser att förslaget på nytt namn kan ge förväntningar på att insatsen ska tillhandahålla utbildning. Så länge insatsen beviljas enligt LSS är begreppen tillsyn eller fritidsvistelse lämpligare. Stadsledningskontoret anser att det är bra att insatsen kan ges den som inte längre kan erhålla fritidshem enligt 14 kap. 7 § skollagen (2010:800) men har behov av stöd för trygghet och sysselsättning eller till närstående för avlastning i omvårdnaden. Stadsledningskontoret välkomnar förslaget om att se över om insatsen kan utföras med stöd av skollagen.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning om att korttidstvistelse utanför det egna hemmet är en ändamålsenlig insats för att erbjuda stöd både för att avlasta anhöriga och andra närstående som omsorgsgivare och för att personer med funktionsnedsättning ska få miljöombyte och rekreation. Stadsledningskontoret ställer sig även positiv till utredningens förslag om behovet av en översyn av fördelningen av hälso- och sjukvårdsansvaret i samband med korttidstvistelse. Översynen bör omfatta delegeringar samt hantering av egenvård.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning om att boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är en ändamålsenlig insats, en viktig kompletterande stödform som kan bidra till att familjer med barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan få ett fungerande vardagsliv. Stadsledningskontoret instämmer i att Socialstyrelsen bör överväga om det finns behov av särskilda riktlinjer för bostäder med särskild service som riktar sig till ungdomar som studerar vid en gymnasieskola. Stadsledningskontoret vill tillägga att det är en utmaning att komma fram till vad som är barnets bästa i relation till fråga om boende bland annat vid växelvis boende. Inte sällan har barnen flera olika hem som de rör sig mellan. Stadsledningskontoret efterfrågar ett förtydligande om omfattningen av insatsen.

Gemenskap

Stadsledningskontoret är positiva till utredningens bedömning om att sådant stöd som en ledsagare ger ska finnas inom LSS. Stadsledningskontoret anser att det är positivt att det i utredningens förslag är tydligt att ledsagningen ska omfatta tid under en aktivitet. Stadsledningskontoret ser dock en risk med att stödet föreslås ingå som en del av insatsen personlig service och boendestöd och att det därför inte föreslås någon särskild insats för enbart ledsagarservice i LSS. Den nya föreslagna insatsen omfattar många olika former av stöd och det behöver bli tydligt hur beslut och verkställighet ska utformas för att insatsen inte ska medföra några försämringar för den enskilde jämfört med gällande ledsagarservice enligt LSS.

Stadsledningskontoret är positiva till utredningens förslag om att biträde av kontaktperson ska vara kvar inom LSS men tycker att det är otydligt hur insatsen ska kunna ges genom gruppaktivitet, för de som önskar. Det kan underlätta för kommunen att verkställa insatsen om den enskilde vill att den ska utföras genom gruppaktivitet.

Stadsledningskontoret anser att det behöver förtydligas vad som omfattas av insatsen om den utförs genom gruppaktivitet, är det till exempel kontaktpersonen eller gruppaktivitet som är utgångspunkt för insatsen. Det är även otydligt vad som gäller avseende stöd med

att ta sig till och från en gruppaktivitet. Syftet och gränsdragningen gentemot ledsagning kan också behöva förtydligas, speciellt för de som bor i bostad med särskild service.

Sysselsättning

Stadsledningskontoret välkomnar förslaget om att det i insatsen daglig verksamhet ska ingå en individuell kartläggning för att fastställa hur insatsen bör utformas för att ge den enskilde möjligheter till utveckling. Stadsledningskontoret anser att det är av vikt att det arbetet redan inleds med handläggaren som fattar beslut om insatsen, och instämmer i utredningen om att kartläggningen ska kunna vara ett underlag för den enskildes val av verksamhet liksom utveckling i den och underlag till genomförandeplanen. Vidare anser stadsledningskontoret, till skillnad från utredningen, att personkrets 3 bör ha möjlighet att erhålla daglig verksamhet som andra inom LSS personkretsar utifrån de behov den enskilde har. Stadsledningskontoret anser även att arbetsmarkandes parter har ett stort ansvar i att säkerställa rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Utredningen föreslår en kartläggning av förhållandet mellan insatsen daglig verksamhet och arbetsmarknads- och utbildningsområdena som ska utgöra utgångspunkt för en översyn av insatsen. Den ska avse såväl frågan hur personer i daglig verksamhet som har utvecklat sina förmågor kan prövas mot arbetsmarknaden som de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att på olika sätt möjliggöra en övergång till arbete eller studier i kombination med deltagande i daglig verksamhet. Stadsledningskontoret är positiva till en sådan kartläggning men anser också att Arbetsförmedlingen, offentliga och privata arbetsgivare behöver rekrytera normmedvetet och arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsmarknaden. Tillgänglighet är en del i det arbetet. Stadsledningskontoret anser att de utvärderingar som gjorts, se bland annat effektutvärderingen (Sida 301) ger underlag för att supported employment (SE) och individual placement and support (IPS) kan utgöra ett viktigt inslag i daglig verksamhet för de som står nära arbetsmarknaden. Vikten av att träna på plats hos en tilltänkt arbetsgivare är för många avgörande. Kartläggningen och översyn av insatsen bör ha sin utgångspunkt i att daglig verksamhet ska kunna bedrivas hos en tilltänkt arbetsgivare och att övergången till anställning ska kunna ske på ett ekonomiskt tryggt sätt för den enskilde. De dagliga verksamheterna behöver anpassa sig utifrån lagens intention om att leva som andra, utan att ta bort uppdraget om att omfatta de skilda behov av stimulans och meningsfull sysselsättning som finns bland de som i dag har rätt till insatsen. Kopplingen mellan utbildning och arbete behöver vara stark, så även för personer som har rätt till daglig verksamhet enligt LSS. Stadsledningskontoret anser vidare att det är bra att utredningen inte omfattar förslag om att det ska finnas några krav på sjuk- eller aktivitetsersättning för att erhålla daglig verksamhet.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens förslag om att det bör finnas lagstöd för kommunerna att på ett likvärdigt sätt betala ut habiliteringsersättningen.

Stadsledningskontoret anser att habiliteringsersättningen både har ett symbolvärde och kan utgöra visst tillskott den enskildes inkomst. Stadsledningskontoret välkomnar förslaget i utredningen om att justera befogenhetslagen och utvärdera de effekter statsbidraget haft för att se om det fått genomslag på hur kommunerna använder habiliteringsersättning inom daglig verksamhet.

Samordning och planering

Utredningen bedömer att personer i lagens personkrets kan ha behov av ett personligt stöd för att få och kunna nyttja olika insatser enligt LSS och annan lagstiftning på bästa

sätt för att få ett samordnat stöd. Den individuella planen (IP) är en viktig del i att skapa ett sammanhållet stöd för den enskilde som får stöd enligt LSS och att få hjälp med samordning av olika insatser är av stor betydelse för ett sådant stöd.

Stadsledningskontoret erfar att som utvecklingen sett ut de senaste åren så används IP enligt LSS sällan och som ett stöd för att samordna olika insatser används samordnad individuell plan (SIP) istället. Enskilda som har insatser enligt LSS har ofta insatser och stöd av andra huvudmän än kommunen vilket gör att SIP ofta är ett användbart verktyg.

Utredningen föreslår att insatsen rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska benämnas särskilt expertstöd. Stadsledningskontoret anser att det finns behov av insatsen råd och stöd och att förslag på nytt namn är lämpligt.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är ett problem att det idag saknas verksamhet som kan utföra insatsen. Stadsledningskontoret anser att det bör i lagen finnas med text med innebörden att insatsen kan avtalas mellan regionerna till någon annan, så att möjligheten finns för brukarstöd, det vill säga att organisationer med personer med egen erfarenhet kan ge stödet.

Personligt utformat stöd i det dagliga livet

Stadsledningskontoret uppfattar att utredningens förslag om rätten till personlig assistans även omfattar barn under 16 år och personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare uppfattar stadsledningskontoret att förslaget omfattar det grundläggande behovet andning samt stöd för vad som i dag anges som behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det s.k. femte grundläggande behovet. Stadsledningskontoret ställer sig positiva till det.

Utredningen föreslår att rätt till personlig assistans som ska utföras av fler än en person ska endast föreligga i den mån behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, genom att bostaden anpassas eller genom användning av hjälpmedel. Stadsledningskontoret anser att det är ett rimligt förslag att ändra nuvarande formulering om att *utreda till inte kan*.

Ansvarsfördelning mellan stat och kommun samt utjämning och fördelning av kostnader

Stadsledningskontoret är även positiva till utredningens förslag om att staten tar ett större ansvar för insatsen personlig assistans genom att den tar hela ansvaret för beslutsfattandet. Stadsledningskontoret anser att utredningens förslag om att kommunen fortsatt ska svara för utförandet av personlig assistans när den enskilde begär det är rimligt, samt kunna träda in när det finns ett behov av vikarie för personliga assistenter som anordnaren inte lyckats fylla. Stadsledningskontoret anser utöver detta att den assistansanordnare som den enskilde anlitat ska vara skyldiga att ta hela ansvaret för utförandet.

Stadsledningskontoret anser vidare att det är rimligt att kommunerna finansierar statens kostnader för assistanssättning för dem som beviljas upp till 20 assistanstimmar per vecka i genomsnitt. I och med att stadsledningskontoret uppfattar att insatserna personligt stöd till barn och förebyggande pedagogiskt stöd utgår ur utredningens förslag bör regleringen av LSS-utjämningen anpassas till förslaget att en ny LSS-insats införs (personlig service och boendestöd,) samt att en LSS insats inte längre är en egen insats (ledsagarservice) samt att insatsen personlig assistans ska beslutas av Försäkringskassan och medfinansieras av kommunerna. Stadsledningskontoret anser dessutom, till skillnad

från utredningen, att insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning ska ingå i utjämningsystemet. Anledningen är att det är en kvarvarande del av kommunens ansvar inom välfärdsområdet som inte ingår i utjämningsystemet samt att det inte ska finnas ekonomiska incitament att ta beslut utifrån SoL eller LSS. I samband med ny insats tas nya fördelningsnycklar fram för samtliga LSS-insatser. Utredningen bedömer att schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekvämt arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Kompensation för sjuklön ska ingå. Stadsledningskontoret anser att förslaget om differentiering av schablonen i huvudsak är positivt, men en konsekvens skulle kunna bli att anhöriga anställda assistenter erhåller mindre intäkter och färre väljer det alternativet av lösning för assistansen.

Privata aktörer och ekonomisk ersättning för assistansen

Stadsledningskontoret vidhåller den bedömning som gjordes angående hantering av sjuklöner i samband med förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Yttrandet innebar att stadsledningskontoret ställde sig bakom utredningens förslag om att privata utförare själva ansvarar för att finansiera sjuklönekostnader som uppstår för sina assistenter. För att finansiera detta kan schablonen höjas med 3 kronor, utom för de som själva anställer sina assistenter vilket istället bekostas av Försäkringskassan. Stadsledningskontoret anser att det kan medföra ökad motivation för privata assistansanordnare att stärka arbetsmiljöarbetet med att förebygga ohälsa och därmed minska antal sjukdagar och förbättra arbetssituationen för de personliga assistenterna, och i förlängningen assistentanvändaren. Det gör även regelverket tydligare och kan minska kommunens administration.

Stadsledningskontoret vidhåller även den bedömning som avsåg förslag om krav på kollektivavtalsliknande avtal i förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget i utredningen om att det ska ställas krav på kollektivavtalsliknande villkor för att få tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Stadsledningskontoret understryker att det i utredningen uppges att närmare 95 procent av alla personliga assistenter omfattades av ett kollektivavtal i mars 2018 men att kollektivavtalen innehållsmässigt skiljer sig åt. Krav på kollektivavtal kan förväntas ge viss positiv effekt för tryggare anställningsvillkor, men för relativt få. Stadsledningskontoret anser att mer likvärdiga villkor inom branschen skulle förbättra arbetsvillkoren för fler personliga assistenter.

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att en utredning pågår utifrån kommittédirektivet 2020:3, Stärk rätten till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn. Stadsledningskontoret anser att det är bra att frågorna om egenvård, tillsyn och föräldraansvaret utreds vidare och att regeringen inväntar resultat från den utredningen. Stadsledningskontoret anser att beroende på vad denna utredning kommer fram till så har det effekter på vad som kan ge rätt till personlig assistans i dag, samt utifrån föreliggande utredningens förslag om nya LSS. Stadsledningskontoret har i remissvar SOU 2020:1 Yrket personlig assistent svarat positivt till utredningens förslag om att IVO får i uppdrag att ta reda på i vilken utsträckning lagar efterföljs gällande egenvård och vård på delegation samt förslag om uppdrag till Socialstyrelsens om att ta fram ett kunskapsstöd om egenvård och delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser för personliga assistenter.

13 Kvalitet, uppföljning och tillsyn

Utredningen föreslår att det tydligt ska framgå av lagen att kommunen fortlöpande ska följa upp vilka som omfattas av lagen, vilka deras behov av stöd och service är och att kommunen ska verka för att dessa personer får sina behov tillgodosedda.

Stadsledningskontoret instämmer i förslaget och anser att det i mycket redan i dag omfattas av kommunens särskilda uppgifter enligt LSS. Stadsledningskontoret anser att skrivningen i utredningen *”Kommunen måste därför inom ramen för ansvaret att tillse att den som tillhör LSS personkrets får det stöd som hon eller han behöver även ha kontakt med dem som inte får annat stöd enligt LSS utöver personlig assistans.”* skulle kunna tolkas som att kommunens uppföljningsansvar för den enskildes insatser, till skillnad från vad som gäller i dagsläget, ska omfatta situationen när den enskilde har personlig assistans enligt beslut från Försäkringskassan och har valt en privat utförare. Om avsikten är att kommunen ska ha ett uppföljningsansvar för den enskildes insatser även i dessa situationer så anser stadsledningskontoret att det inte är lämpligt eftersom kommunen varken har fattat beslut eller utför insatsen.

Utredningen anser att IVO ska få i uppdrag att utreda om det bör införas så kallad frekvenstillsyn i gruppboistäder. Det framgår inte varför utredningen inte anser att detta uppdrag ska omfatta även serviceboistäder. Här anser stadsledningskontoret att samma skäl som kan motivera frekvenstillsyn i gruppboistäder skulle kunna motivera det i serviceboistäder.

Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning om att en förklaring till att brister kan uppstå när det gäller kompetens handlar om brist på personal och stor personalomsättning. Det är inte något som är unikt för LSS-området, utan är en situation som återfinns i flera delar inom välfärdsområdet. En satsning på kompetensutveckling kan säkerställa att ny personal har tillräckliga kunskaper, stimulera personal att stanna kvar inom yrkesområdet och utveckla kompetensen för att möta de nya krav som uppstår när nya insatser tillförs LSS-området. Stadsledningskontoret anser att svårigheter att kompetensförsörja är den största utmaningen för kvalitén i verksamheten. Bidragande orsaker är den demografiska utvecklingen och bristen på utbildad och kunnig personal inom vård och omsorg. Detta är en stor utmaning för både kommuner och regioner. Stadsledningskontoret vill i detta sammanhang påvisa ändringar som införs efter den 30 juni 2021 i gymnasieskolans yrkesprogram. Det berör de båda gymnasieutbildningarna som omnämns i SOSFS 2014:2. I Barn- och fritidsprogrammet kommer inriktningarna pedagogiskt arbete respektive socialt arbete slås samman till den nya inriktningen pedagogiskt och socialt arbete. Vård- och omsorgsprogrammet får en helt ny vårdinriktad kursplan som i ännu lägre grad motsvarar vad personal inom LSS-verksamheter behöver. Skolverket skriver i sin konsekvensanalys av förslaget att det nya ämnet *”Funktionsförmåga och funktionsnedsättning anpassats mer mot vårdområdet än det pedagogiska området”* för att *”motsvara Socialstyrelsens föreslagna kompetenskrav för arbete som undersköterska och arbetsgivarens förväntningar på kunskaper inom området”*. Det betyder att möjligheten att skaffa sig en grundläggande gymnasieutbildning som har fokus på att ge stöd till personer med funktionsnedsättning minskar väsentligt från hösten 2021. Detta trots att till exempel yrket personlig assistent är det trettonde vanligaste i landet. Stadsledningskontoret anser att det behövs en förstärkning i lagen och samtidigt anpassning av utbildningskedjan för att underlätta bemanningen av de tjänster, bland annat stödassistenter, som ska utföra nuvarande insatser samt de nya förslagen i lagen/betänkandet.

14 Ny lag

Stadsledningskontoret anser att det är positivt att förslag till ny lag omfattar att lagen delas in i kapitel, med tanke på att det är en omfattande lagstiftning. Stadsledningskontoret anser däremot att det är svårare att överblicka vilka insatser som kan beviljas enligt nya LSS lagen, vilket kan vara negativt för den enskilde.

Stadsledningskontoret anser att övergångsbestämmelserna behöver säkerställa att de som fyller 65 år inte påverkas negativt vid ett eventuellt införande av ny LSS.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ska ta fram kunskapsstöd och annat material avseende innehållet i de nya insatserna. Arbetet bör genomföras i samarbete med Myndigheten för delaktighet, SKL och funktionshinderrörelsen. Informations- och utbildningsinsatser måste genomföras i samband med att dessa nya insatser införs. Stadsledningskontoret anser att det kommer att finnas ett stort behov av information och kompetensutveckling när det gäller de nya insatserna som förslag på lag innebär men det finns också ett motsvarande behov som gäller insatser som finns i dagens lagstiftning. Se även ovan om utbildningar och kompetensbehov under rubriken kvalitet, uppföljning och tillsyn.

Samordning inom EU

En person som inte är bosatt i Sverige kan ha rätt till vårdförmåner enligt förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Eftersom rätten till vårdförmåner finns i förordningen är det enligt utredningen egentligen överflödigt med ett nationellt författningsstöd men eftersom förordningen är svår att tillämpa kan en reglering i LSS förtydliga och göra att missförstånd undviks. Stadsledningskontoret instämmer i utredningens bedömning och anser att det är bra med förtydligande av kommunernas ansvar att tillhandahålla insatser enligt LSS utifrån förordning nr 883/2004. Enligt förslaget ska den kommun där den enskilde vistas vid beviljandet ansvara för insatserna. Stadsledningskontoret anser att det är rimligt eftersom det är den kommunen som också kommer ansvara för utförandet. Utöver bestämmelsen i LSS så föreslås en ny lag om kommunernas kostnadsansvar för insatser som motsvarar insatserna enligt LSS. Kommunen föreslås att ersättas för de kostnader som uppkommer när en person från en annan medlemsstat som har rätt till vårdförmåner enligt förordningen får insatser enligt LSS. När en person som är folkbokförd i Sverige men som under en tillfällig vistelse får insatser motsvarande LSS-insatser i en annan medlemsstat ska kommunen betala kostnaden. Försäkringskassan ska ansvara för att administrera kostnadsdelen för kommunernas räkning, vilket stadsledningskontoret anser att det är positivt. Stadsledningskontoret delar utredningens bedömning om att det inte vore önskvärt att varje kommun ska bygga upp organisation och kompetens för att hantera frågan.

Relaterade utredningar

Stadsledningskontoret anser att förslagen i utredningen Hållbar socialtjänst, en ny socialtjänstlag, SOU 2020:47, behöver beaktas i arbetet med den nya LSS. Eventuella beslut om att upphäva särskild avgift bör vara lika i både LSS och SoL. Utredningen om socialtjänstlagen anser vidare att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor. Stadsledningskontoret anser att jämställda levnadsvillkor bör betonas på ett liknande sätt i en ny LSS. I förslaget till ny socialtjänstlag finns även ett förslag om en kompletterande bestämmelse till 37 § förvaltningslagen som ska ge lagligt stöd för att ändra gynnande beslut vid väsentligt ändrade förhållanden. Någon motsvarande bestämmelse har inte föreslagits vad gäller nya LSS. Det är naturligtvis av stor vikt att det

är tydligt för enskilda under vilka förutsättningar en myndighet kan ändra ett gynnande beslut, inte minst för förutsägbarheten. Eftersom många personer har insatser enligt både socialtjänstlagen och LSS framstår det som viktigt att lagarna är harmoniserade på det här området.

I betänkandet Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14), ges förslag med syfte att underlätta införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen. LSS undantas utredningens förslag. Stadsledningskontoret anser att LSS på ett tydligare sätt skulle kunna stödja införande av välfärdsteknik.

Jonas Kinnander

Eva Hessman

Direktör Ärende och utredning

Stadsdirektör

Sammanfattning SOU 2018:88 LSS-utredningen

Uppdraget

Utredningen har sett över assistansersättningen i socialförsäkringsbalken, och delar av lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet är att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS. Lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Vi har därför gjort en översyn av incitament och förutsättningar för val av personlig assistent och tittat på nödvändiga förändringar i regel-verket och hur kvalitet och träffsäkerhet i övriga insatser i LSS kan förstärkas.

Vi har också haft i uppdrag att göra en risk- och konsekvensanalys av hur relevant unionsrätt kan påverka Sveriges åtaganden och skyldigheter när det gäller insatser enligt LSS samt assistansersättningen. En översyn av frågan om habiliteringsersättning och behovet av lag-stiftning i syfte att säkerställa en likformig utformning av habiliteringsersättning i kommunerna har också ingått i uppdraget.

Utvecklingen av LSS och assistansersättningen

Kostnaderna för assistansersättning och insatser enligt LSS har, sett över en längre period, ökat. Mätt i kronor ökade kostnaderna perioden 2005–2017 med 23 procent i fasta priser vad avser såväl assistans-ersättningen som LSS-insatserna. Mätt som antalet personer med respektive insats per 10 000 invånare har vi haft en ökning under perioden 1999–2017 för insatserna daglig verksamhet (66 procent), bostad med särskild service för vuxna eller annan särskilt anpassad bostad för vuxna (44 procent), korttidstillsyn för skolorngdom över 12 år (39 procent) och kontaktperson (26 procent). Även antalet personer med assistansersättning per 10 000 invånare ökade under perioden (44 procent). För övriga LSS-insatser, däribland kommunalt beslutad personlig assistans, har antalet beviljade per 10 000 invånare minskat i varierande omfattning. Antalet personer som har minst en LSS-insats har ökat från 50 per 10 000 invånare 1999 till 72 år 2017, vilket motsvarar en ökning med 44 procent. Det genomsnittliga antalet LSS-insatser som beviljats dem som har sådana, har sjunkit med 11 procent. Från 1,8 insatser i genomsnitt 1999 till 1,6 år 2017.

De som har haft assistansersättning har över tid beviljats fler timmar per vecka, men det har även de som beviljats personlig assistans av sin kommun. Ersättningen per assistanstimme till assistans-mottagare har inte blivit högre över tiden och schablonersättningen har snarare utvecklats något långsammare än exempelvis löneökningen för personliga assistenter.

Det finns tre förklaringar till ökningen av antalet personer med assistansersättning som låter sig kvantifieras. Den första är befolkningsutvecklingen som, allt annat lika, motiverar en ökning med 14,6 procent av antalet personer. Befolkningsutvecklingen påverkar naturligtvis utvecklingen av antalet personer som får insatser och det gäller inte bara assistansersättningen. Den andra är införandet av det s.k. femte grundläggande behovet, som förklarar 18 procent av antalsökningen. Den tredje är rättigheten för personer som fyllt 65 år att behålla sina insatser, vilket förklarar 26 procent av nyss nämnda antalsökning. Dessa tre förklaringsvariabler förklarar tillsammans cirka 60 procent av ökningen av antalet personer med assistansersättning.

Det är komplicerat att kvantifiera orsakerna till ökningen av antalet beviljade timmar assistansersättning och kommunalt beslutad personlig assistans. Det är dock så att såväl införandet av ett femte grundläggande behov som rättigheten för personer som fyllt 65 år att behålla insatsen har påverkat inte bara antalet assistans-mottagare utan även antalet beviljade timmar.

Det finns vidare ett antal domar som har påverkat utvecklingen vad gäller såväl antalet assistansberättigade som antalet beviljade timmar. I huvudsak har dessa förtydliganden från domstol haft en återhållande effekt på utvecklingen.

Att andelen assistansanvändare som valt privata anordnare har ökat bedömer vi har påskyndat timökningen. Samtidigt håller vi det för troligt att ökningen skulle ha blivit ungefär densamma om än i en långsammare takt, även utan ökningen av andelen med en privat anordnare.

En ytterligare förklaring är att det tog tid innan LSS och assistans-ersättningen blev kända av alla i målgrupperna. I takt med att kännedomen ökade, ökade efterfrågan på insatserna. Den förklaringsvariabeln spelade en större roll tidigare än i dag.

En fråga som förekommit i den allmänna debatten är hur det som brukar benämnas som fusk, bedrägerier, oegentligheter och felaktiga utbetalningar har påverkat kostnadsutvecklingen. Det är tveklöst så att det förekommit och förekommer utbetalningar till individer och företag som inte borde ha gjorts. Hur stor del av de totala kostnaderna som handlar om fusk och i hur hög grad kostnadsutvecklingen beror på detta är dock mycket svårt att säga. Vi bedömer att detta har haft en betydelse för kostnadsutvecklingen, men mer tidigare än under senare år, bl. a. till följd av det har införts tillståndskrav för att bedriva assistansverksamhet.

Vad gäller effekter på kostnadsutvecklingen till följd av person-kretsens utformning, är det så att alla kostnader i grunden beror på att individer bedöms höra till personkretsen. En sak som inte för-utsågs när reformen var ny var den ökning av personer med diagnosen autism eller autismliknande tillstånd som uppstod. Att fler personer än tidigare får diagnoser som rör autism och autismliknande tillstånd har bidragit till fler beviljade LSS-insatser – främst daglig verksamhet. Hade dessa diagnoser inte ingått i personkretsen hade kostnadsutvecklingen vad gäller LSS-insatser, främst inom insatsen daglig verksamhet, sett annorlunda ut.

Även sådant som inte avser regeländringar eller hur regler tolkas inom ramen för LSS kan ha påverkat utvecklingen. Andra politik-områdets insatser kan indirekt ha påverkat utvecklingen inom LSS, främst arbetsmarknadspolitiken och hälso- och sjukvårdens arbete kan påverka antalet personer som ansöker om och beviljas LSS-insatser.

Utgångspunkter för utredningens överväganden

Varje sektor i samhället ansvarar för att ge alla möjlighet att delta och bidra inom sitt område. Det kan gälla exempelvis arbetslivet och skolan, att ha en anpassad bostad och att kunna ta del av kultur och andra aktiviteter. Det innebär att varje sektor i samhället ska utforma och bedriva sin verksamhet så att den blir tillgänglig för alla medborgare. LSS ska ge det individuella stöd som tills vidare ändå behövs för att vardagen ska fungera för personer med de mest omfattande funktionsnedsättningarna. De olika insatserna i LSS, och annat stöd, ska vara flexibla och tillsammans ge ett sammanhållet stöd som ger förutsättningar att leva ett så normalt liv som möjligt. Samtidigt bör insatserna vara väl definierade för att skapa förutsägbarhet. Kvaliteten i insatserna är av avgörande betydelse för den enskilde, och för att han eller hon ska anse att de insatser som erbjuds är attraktiva i praktiken och gör det möjligt att leva som andra. Det måste därför finnas förutsättningar för utveckling när det gäller kvalitet och kompetens inom ramen för stöd enligt LSS.

Personer som omfattas av LSS

Det är de med de mest omfattande funktionsnedsättningarna som har betydande svårigheter i den dagliga livsföringen eller har behov av särskilt kvalificerat stöd som även i fortsättningen bör ingå i personkretsen för LSS. De nuvarande tre grupperna inom personkretsen bör vara kvar. Personkretsbestämmelsen ska moderniseras för att motsvara dagens begreppsbyggnad.

Bostaden

Bostaden är avgörande för möjligheten att nå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning och LSS bör innehålla en möjlighet för vuxna med behov av en bostad med särskild service eller en annan särskilt anpassad bostad att få en sådan. De risker för institutionalisering som påpekats av tillsynsmyndigheter bör även uppmärksammas inom samhällsplaneringen, när man planerar markanvändningen.

Utredningen har sett att det finns behov av en annan form av stöd i boendet utöver dagens insatser i LSS. Om det finns tillgång till vardagsstöd i bostaden ökar möjligheterna att välja vilken form av boende man önskar. Vi föreslår därför en ny insats för personlig service och boendestöd. Den som bor i en annan bostad än en bostad med särskild service och har behov av stöd i den dagliga livsföringen ska ha rätt till praktisk hjälp i hemmet, motivationsåtgärder, ledsagning, stöd vid föräldraskap och annat motsvarande stöd. Även den som bor i en bostad med särskild service kan ha rätt till sådant stöd om behovet inte tillgodoses genom det stöd som finns i den bostaden.

Barn och familjer

Barn med funktionsnedsättning och deras familjer behöver ett mer samordnat och flexibelt stöd med möjlighet till avlastning som är bättre anpassat till deras individuella situation.

Korttidsvistelse utanför det egna hemmet är en ändamålsenlig insats för att erbjuda stöd både för att avlasta anhöriga och andra närstående som omsorgsgivare och för att personer med funktionsnedsättning ska få miljöombyte och rekreation. Avlösarservice fyller en viktig funktion för dem som ger omfattande omsorg till närstående och insatsen kan bidra till att förebygga ohälsa för dessa. Vi föreslår att insatsen avlösarservice i hemmet ska benämnas avlösarservice för att det klart ska framgå att den inte är begränsad till att ges i hemmet.

Korttidstillsyn före och efter skoldagen samt under lov är en insats kopplad till skolan och vi föreslår att den ska benämnas förlängd utbildning i fritidshem. Åldersgränsen för när skolungdom kan beviljas korttidstillsyn bör överensstämma med vad som gäller för fritidshem enligt skollagen.

Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är en kompletterande stödform som kan bidra till att familjer med barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan få ett fungerande vardagsliv.

Gemenskap

Ledsagning bidrar till delaktighet i samhällslivet, att delta i olika aktiviteter och till att ingå i en gemenskap med andra. Utredningen föreslår att sådant stöd ska ingå i insatsen personlig service och boendestöd LSS.

Kontaktperson är en insats med betydelse både för möjligheten att få en aktiv och meningsfull fritid och för att få medmänskliga kontakter utöver det professionella stödet som bl.a. övriga insatser i LSS ger. Om insatsen också skulle innehålla gruppaktiviteter kan det ge en ökad flexibilitet och ett mer varierat innehåll för den som får stödet. Utredningens förslag är därför att om den enskilde samtycker till det ska stöd i form av biträde av kontaktperson också kunna ske genom en gruppaktivitet.

Myndigheten för delaktighet, Socialstyrelsen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Barnombudsmannen bör få uppdrag som tar sikte på att förbättra stödet genom insatsen kontaktperson.

Sysselsättning

Daglig verksamhet är en insats som för många skapar en meningsfull sysselsättning och ett vardagligt sammanhang. Den kan i högre grad än i dag bidra till personlig utveckling och möjligheter att förvärva och upprätthålla förmågor utifrån egna förutsättningar och önskemål. Vi föreslår därför att den som beviljas daglig verksamhet ska ha rätt till en inledande kartläggning för att fastställa hur insatsen bäst kan anpassas och utformas utifrån de individuella behoven.

När det gäller dem som står längst från arbetsmarknaden bör kunskapsunderlag tas fram med sikte på åtgärder för ökade möjligheter till såväl att förvärva och bibehålla förmågor som till delaktighet i samhället.

En översyn av insatsen genomförs med utgångspunkt från en kartläggning av förhållandet mellan daglig verksamhet och arbetsmarknads- och utbildningsområdena. Översynen bör bland annat avse frågan om de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att på olika sätt möjliggöra en övergång till arbete eller studier i kombination med deltagande i daglig verksamhet.

Habiliteringsersättning har troligen ingen avgörande betydelse för att motivera till deltagande i daglig verksamhet men den bidrar till att täcka vissa kostnader för att delta, vilket i sig uppmuntrar till att använda insatsen. Utredningens kartläggning visar att habiliteringsersättning inte tillämpas likformigt över landet, men ersättningen finns i 9 av 10 kommuner. Tendensen är att allt fler kommuner tillämpar en allt högre habiliteringsersättning, av allt att döma till följd av det statsbidrag som infördes 2018, men det är för tidigt att uttala sig om statsbidragets långsiktiga effekter. Vi föreslår att en utvärdering av vilka effekter statsbidraget haft görs när det finns förutsättningar att se om det fått genomslag på hur kommunerna använder habiliteringsersättning inom daglig verksamhet. Eftersom det saknas tydligt uttalat lagstöd för utbetalning av habiliteringsersättning föreslår vi att det ska framgå av lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter att kommuner i syfte att uppmuntra till närvaro, utan föregående individuell behovsprövning, får utbetala habiliteringsersättning till den som deltar i daglig verksamhet enligt LSS.

Samordning och planering

Personer i lagens personkrets kan ha behov av ett personligt stöd för att få och kunna nyttja olika insatser enligt LSS och annan lagstiftning på bästa sätt för att få ett samordnat stöd. Insatsen rådgivning och annat personligt stöd ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar och vi föreslår att den ska benämnas särskilt expertstöd. Den som har behov av kunskap om funktionsnedsättningen och stöd för att hantera den i olika situationer ska beviljas insatsen. Den individuella planen är en viktig del i att skapa ett sammanhållet stöd för den enskilde som får stöd enligt LSS.

Personligt stöd i det dagliga livet

Utredningens slutsats är att personlig assistans även fortsättningsvis bör vara ett personligt utformat stöd som utmärks och avgränsas från andra insatser i LSS genom stödets och servicens personliga karaktär där den enskilde har stort inflytande över vem som ger stödet. Det ska ges i olika situationer, både komplicerade sådana av mycket personlig karaktär men också i andra situationer när den enskilde är i behov av stöd. Stödet ska också ges av ett begränsat antal personer. Mer ändamålsenliga insatser bör dock utvecklas som alternativ till personlig assistans för vissa grupper som i dag får insatsen, barn under 16 år och personer i behov av stöd för behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, t.ex. vid utåtagerande beteende. För dessa grupper kan en insats inom LSS, med större möjligheter till uppföljning och att säkerställa adekvat

kompetens hos den personal som ger stödet, vara en mer ändamåls-enlig insats än personlig assistans.

Den som är över 16 år ska ha rätt till personlig assistans om han eller hon på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning behöver praktisk hjälp med sin personliga hygien, måltider, klä av och på sig, eller att kommunicera med andra.

När det finns möjlighet att välja mellan hjälpmedel eller personlig assistans, genom stöd av en assistent måste den enskilde ha möjlighet att avgöra vilken form av stöd han eller hon vill ha. Rätt till personlig assistans som ska utföras av fler än en person ska dock endast föreligga i den mån behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, genom att bostaden anpassas eller genom användning av hjälpmedel.

Tillsyn för medicinsk problematik bör inte vara ett behov som ger rätt till insatsen personlig assistans men för den som har rätt till insatsen personlig assistans bör dock sådana åtgärder som hälso- och sjukvårdspersonal bedömer kan utföras som egenvård vara en del av insatsen.

Den som har rätt till personlig assistans ska beviljas 15 timmar per vecka för andra personliga behov som avser dagligt liv i hemmet, inköp, träning och fritidsaktiviteter i form av en schablon. För behov av ytterligare stöd för specifika aktiviteter ska tid beviljas utöver schablonen om 15 timmar. Beredskap ska inte vara en del av den personliga assistansen.

Vi anser att en utredning bör titta på möjligheterna att bedöma behovet av stöd i form av personlig assistans som också innehåller ett fastställande av rätten till insatsen på ett annat sätt än i dag.

Stöd för vad som i dag anges som behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det s.k. femte grundläggande behovet, ska inte vara en del av insatsen personlig assistans. Vi föreslår att den som är över 16 år och på grund stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning har behov av personligt stöd av ett begränsat antal personer som har ingående kunskaper om honom eller henne och funktionsnedsättningen ska ha rätt till insatsen förebyggande pedagogiskt stöd.

För dem som inte har fyllt 16 år och på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra på grund av stora och varaktiga funktionsnedsättningar, på grund av psykisk funktionsnedsättning har behov av hjälp som förutsätter ingående kunskaper om honom eller henne, eller har behov av stöd för omvårdnad föreslår vi en ny insats, personligt stöd till barn.

Utredningen har haft i uppdrag att lyfta olika möjligheter att begränsa antalet användare och timmar när det gäller personlig assistans. Vi har övervägt olika alternativ och funnit att en begränsning av insatsen personlig assistans till stöd under vaken tid skulle innebära oönskade förändringar av insatsen. När det gäller personer över 65 år anser vi att nuvarande reglering bör ligga fast. Vi anser också att personlig assistans kan vara en ändamålsenlig insats även för den som inte utan stöd av någon annan kan definiera det faktiska innehållet i insatsen.

Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun

Utredningens utgångspunkt är att stöd enligt LSS, i likhet med andra välfärdstjänster, ska vara en kommunal uppgift. Dagens delade huvudmannaskap för personlig assistans medför problem och det bör därför framöver endast vara en huvudman för insatsen, kommunen. Mot bakgrund av de särskilda förutsättningar som gäller för personlig assistans med bl. a. de höga kostnaderna och den oro som detta skapar hos personer i behov av stöd, anordnare av assistans och kommun-sektorn föreslår utredningen, trots den principiella utgångspunkten att stöd enligt LSS är en kommunal uppgift, att personlig assistans vara ett statligt ansvar. Staten ska ansvara för den personliga

assistansen, som även i fortsättningen ska utgöras av assistansersättning, inom ramen för förmånerna i socialförsäkringsbalken. Om den enskilde begär det ska kommunen svara för utförandet av personlig assistans.

Det finns skäl att överväga behovet av en översyn av fördelningen av hälso- och sjukvårdsansvaret i samband med korttidsvistelse och om kommuner och landsting bör få utökade möjligheter att avtala om hur ansvaret för hälso- och sjukvården kan fördelas mellan huvudmännen.

Privata aktörer och ekonomisk ersättning för personlig assistans

Utredningens bedömning är att ökningen av de privata företagens andel av marknaden för personlig assistans sannolikt har påskyndat ökningen av antalet personer som erhåller personlig assistans och, i än högre grad, det genomsnittliga antalet timmar per assistansmottagare.

Eftersom fördelarna med en schablonersättning per timme för utförd personlig assistans överväger nackdelarna med en sådan ersättningsform bör assistansersättning även framöver betalas som ett eller flera schablonbelopp. Nivån bör ligga på en nivå som ger den enskilde möjlighet att köpa assistans men också att välja mellan olika anordnare. Schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekväm arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Vid fast-ställandet av schablonbeloppen inom assistansersättningen bör i första hand utvecklingen av löner och andra priser, antalet anordnare på marknaden och anordnarnas rörelsemarginaler beaktas.

Vi föreslår att schablonbeloppet även ska kompensera för sjuk-lönekostnader och kommunens ansvar ska vara begränsat till att tillfälligt tillgodose den assistansberättigades behov i det fall en ordinarie anordnare inte tillhandahåller en vikarie.

Det ska vara ett villkor för att beviljas tillstånd att bedriva verksamhet med personlig assistans att nivåerna på de anställdas lön, försäkringar och pension minst följer ett centralt kollektivavtal som tillämpas i hela Sverige för motsvarande arbetstagare.

Privata anordnare av personlig assistans bör även framledes kunna avstå från att erbjuda tjänsten till en assistansberättigad som önskar anlita dem. Enskilda måste få anlita vilket ombud de vill och anställda hos assistansanordnare bör därför få uppträda som ombud för kunderna.

Kvalitet, uppföljning och tillsyn

Regelverket gällande systematiskt kvalitetsarbete, med tillhörande föreskrifter och allmänna råd, ger förutsättningar för att säkerställa kvalitet när det gäller LSS-insatser.

Det finns olika former av oberoende juridiskt stöd för den som behöver stöd enligt LSS. Mot bakgrund av myndigheters utredningsansvar ser vi inte skäl att utöka möjligheterna till oberoende juridiskt stöd i ärenden om stöd enligt LSS.

Det ska tydligt framgå av lagen att kommunen fortlöpande ska följa upp vilka som omfattas av lagen, vilka deras behov av stöd och service är och att kommunen ska verka för att dessa personer får sina behov tillgodosedda. På så sätt har kommunen ansvar för att se till att även de som får assistansersättning får det stöd som de behöver.

Tillsynen behöver förstärkas både när det gäller kvalitet och kvantitet. Att i tillsynen inhämta uppgifter från dem som får stöd och arbetar i verksamhet kan utgöra ett komplement till exempelvis brukarundersökningar och uppföljningar av planer.

Regeringen bör ge Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i uppgift att utreda om s.k. frekvenstillsyn kan medföra positiva effekter för kvaliteten i gruppboheter enligt LSS och i så fall hur ofta den bör genomföras.

Utredningens förslag om nya insatser i LSS innebär att det ska krävas tillstånd och finnas en skyldighet att anmäla till IVO även för sådan verksamhet.

En satsning på kompetensutveckling kan säkerställa att ny personal har tillräckliga kunskaper, stimulera personal att stanna kvar inom yrkesområdet och utveckla kompetensen för att möta de nya krav som uppstår när nya insatser tillförs LSS-området.

När det gäller personer som både företräder en person i egenskap av god man, förvaltare eller ställföreträdare och ger henne eller honom stöd enligt LSS föreligger risk för jävsproblematik. Vi föreslår därför att i den översyn av regelverket om gode män, förvaltare och andra ställföreträdare som regeringen aviserat bör ingå att se över hur regelverket fungerar när det gäller personer med funktionsnedsättning. Ett utbildningsmaterial bör tas fram med syfte att öka förståelsen för de olika roller den som ger eller får stöd enligt LSS samt den som företräder någon i LSS-personkrets har.

Ny lag om stöd och service

Utredningen förslår att en ny lag om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning ska ersätta den nuvarande lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Lagen ska vara indelad i kapitel.

Personlig assistans ska vara en insats som beviljas enligt lagen om stöd och service åt vissa personer med funktionsnedsättning. Att staten ansvarar för den på så sätt att den tillhandahålls genom assistansersättningen ska framgå både av LSS och genom regleringen i socialförsäkringsbalken.

Försäkringskassan ska minst vart tre år följa upp den försäkrades behov av ersättningen men om den försäkrade har fyllt 65 år behöver någon uppföljning inte göras.

Det ska framgå av lagen att barn ska få relevant information, om exempelvis sina rättigheter, handläggningen, de beslut som kan komma att fattas och dess konsekvenser. Barn ska också informeras om beslut varigenom ärendet avgörs och de skäl som bestämt utgången.

Övergångsregler och ikraftträdande

Den nya lagen om stöd och service till vissa personer med funktionsnedsättning förslås träda i kraft den 1 januari 2022. Från och med den dagen ska alla beslut om personlig assistans som kommunerna fattat anses utgöra beslut om assistansersättning och vara ett ansvar för Försäkringskassan i enlighet med reglerna i socialförsäkringsbalken. Under tiden den 1 januari 2022 till och med den 31 december 2024 år ska de som har ett beslut om personlig assistans eller assistansersättning ansöka om sådan ersättning på nytt eller vända sig till kommunen och ansöka om någon av de nya insatserna i lagen om stöd och service åt vissa personer med funktionsnedsättning. Senast per den 1 januari 2025 upphör sedan alla beslut om personlig assistans och assistansersättning som meddelats före den 1 januari 2022 att gälla.

Informations- och utbildningsinsatser måste genomföras i samband med att de nya insatserna införs.

Samordning inom EU

Utredningens bedömning är att insatserna i LSS är sociala trygghetsförmåner enligt Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr. 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Assistansersättning och insatserna i LSS kommer inte att kunna föras in i bilagan över särskilda icke avgiftsfinansierade kontantförmåner.

Utredningen föreslår att regeringen anmäler insatserna i LSS till kommissionen som vårdförmåner vid sjukdom.

Om kommissionens förslag till ändringar i förordningen antas ska regeringen anmäla, eller omklassificera, assistansersättning och insatser i LSS som förmåner vid långvarigt vårdbehov.

Det bör framgå av LSS att kommunen ska bevilja vårdförmåner till personer som kan ha rätt till dessa när Europaparlamentets och Rådets förordning (EG) nr. 883/2004 av den 29 april 2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen är tillämplig. Unionsmedborgaren ska få insatsen i den kommun där han eller hon vistas men på bekostnad av den stat där personen är försäkrad. Försäkringskassan ska ansvara för att sköta kostnadsdelen för kommunernas räkning.

Utjämnning och fördelning av kostnader

Utredningen har undersökt möjligheterna att åtgärda de problem och risker som finns med utjämnningssystemet för LSS. Fördelarna med en förändring av systemet är dock inte tillräckligt stora i förhållande till riskerna för nya problem till följd av förändringarna och utredningen föreslår därför inte några sådana utöver de som behövs med anledning av förslagen om förändringar av insatserna i LSS.

När staten blir ensam huvudman för insatsen personlig assistans bör kommunerna finansiera en del av kostnaden för assistansersättningen, upp till 20 timmar i genomsnitt per vecka.

Konsekvenser av förslagen

Vi föreslår bland annat nya LSS-insatser och förändringar av några av de existerande insatserna. I storleksordningen 3 000–4 000 barn beräknas ansöka om och beviljas den nya insatsen personligt stöd till barn. De flesta av dessa barn kommer att få insatsen i stället för personlig assistans. Vidare bedömer vi att i storleksordningen 1 400–1 800 personer kommer att beviljas den nya insatsen förebyggande pedagogiskt stöd och även dessa personer får i många fall denna nya insats i stället för insatsen personlig assistans. En tredje förändring blir att i storleksordningen 7 000–10 000 personer kommer att beviljas den nya LSS-insatsen personlig service och boendestöd. Dessa personer har i dag ofta andra LSS-insatser eller insatser med stöd i socialtjänst-lagen.

Sammantaget innebär våra förslag att statens nettokostnader minskar med i storleksordningen 600 miljoner kronor årligen. En viktig förklaring till kostnadsminskningen är differentieringen av assistansersättningen beroende på om assistenten lever i hushållsgemenskap med assistansmottagaren eller inte. Kommunernas kostnader beräknas öka med i storleksordningen 300–400 miljoner kronor årligen. Förklaringen är ökade kostnader för de nya kommunala LSS-insatserna i förhållande till de insatser som berörda personer har haft tidigare.

Det uppkommer därutöver engångskostnader motsvarande cirka 230 miljoner till följd av myndighetsuppdrag, anpassningar av it-system och administrativa kostnader i samband med ansökningar av nya och förändrade insatser. Dessa engångskostnader finansieras genom det överskott som de varaktiga effekterna innebär.

Förslagen påverkar inte jämställdheten mellan kvinnor och män. Däremot kommer fler pojkar och män än kvinnor och flickor att beröras av förändringarna. Förklaringen är att det är fler män och pojkar som har assistansersättning och LSS-insatser i dag och skillnaden i antal och omfattning har ökat.

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik

Kansliråd

Charlotta Örn

08-4055217

072-2481574

charlotta.orn@regeringskansliet.se

SOU 2018:88 LSS-utredningen

Remissinstanser

Akademikerförbundet SSR

Alingsås kommun

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivaralliansen

Arbetsgivarföreningen – KFO

Arbetsgivarverket

Arbetsmiljöverket

Arvidsjårs kommun

Askersunds kommun

Autism- och Aspergerförbundet

Barnombudsmannen

Bodens kommun

Borgholms kommun

Botkyrka kommun

Brottsförebyggande rådet

Bräcke kommun

Båstads kommun

Civil right defenders

Datainspektionen

DHR–Delaktighet, Handlingskraft, Rörelsefrihet

Degerfors kommun
Diskrimineringsombudsmannen
Domstolsverket
Dorotea kommun
Dyslexiförbundet
Ekerö kommun
Ekobrottsmyndigheten
Ekonomistyrningsverket
Enköpings kommun
Eskilstuna kommun
Eslövs kommun
Fagersta kommun
Falun kommun
Filipstads kommun
Finspång kommun
FN-förbundet
FQ – Forum Kvinnor och funktionshinder
FUB – för barn och unga och vuxna med utvecklingsstörning
Funktionsrätt Sverige
Förbundet Sveriges Dövblinda
Förbundet unga rörelsehindrade
Föreningen JAG
Föreningen Sveriges socialchefer
Företagarna
Försäkringskassan
Förvaltningsrätten i Göteborg
Förvaltningsrätten i Karlstad
Förvaltningsrätten i Umeå
Förvaltningsrätten i Uppsala
Gislaveds kommun

Gnesta kommun
Gnosjö kommun
Gällivare kommun
Gävle kommun
Göteborgs kommun
Göteborgs universitet
Hallsbergs kommun
Helsingborgs kommun
Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft
Huddinge kommun
Hudiksvalls kommun
Humana assistans AB
Härjedalens kommun
Härnösands kommun
Höganäs kommun
Hörselskadades riksförbund
Höörs kommun
Independent Living Institute
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen
Inspektionen för socialförsäkringen
Inspektionen för vård och omsorg
Institutet för arbetsmarknads – och utbildningspolitisk utvärdering
Intressegruppen för Assistansberättigade
Justitiekanslern
Jämställdhetsmyndigheten
Järfälla kommun
Jönköpings kommun
Kalmar kommun
Kammarkollegiet
Kammarrätten i Göteborg

Kammarrätten i Stockholm
Karlstads kommun
Karolinska institutet
Kiruna kommun
Klippans kommun
Kommerskollegium
Kommunala företagens arbetsgivarorganisation Sobona
Kommunförbundet i Stockholms län
Konkurrensverket
Konsumentverket
Kristianstads kommun
Kumla kommun
Kävlinge kommun
Köpings kommun
Landskrona kommun
Landsorganisationen LO
Laxå kommun
Lidingö kommun
Lidköping kommun
Linköping kommun
Linköpings universitet (Barnafrid)
Ludvika kommun
Luleå kommun
Lunds kommun
Lycksele kommun
Malmö kommun
Marks kommun
Medlingsinstitutet
Mjölby kommun
Motala kommun

Myndigheten för delaktighet
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
Myndigheten för vård- och omsorgsanalys
Mönsterås kommun
Nacka kommun
Neuroförbundet
Norrälje kommun
Nätverket Unga för tillgänglighet (NUFT)
Oskarshamns kommun
Oxelösunds kommun
Partille kommun
Pensionärernas Riksorganisation (PRO)
Personskadeförbundet RTP
Piteå kommun
Polismyndigheten
Regelrådet
Region Jönköpings län
Region Skåne
Region Stockholm
Region Västerbotten
Region Västernorrland
Region Östergötland
Riksdagens ombudsmän (JO)
Riksförbundet Attention
Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning,
DHB Flex
Riksförbundet för Rörelsehindrade Barn och Ungdomar
Riksförbundet för Social och Mental hälsa (RSMH)
Riksförbundet för sällsynta diagnoser
Riksrevisionen

Ronneby kommun
Rättviks kommun
Sametinget
Samhall AB
Skatteverket
Socialstyrelsen
Sollefteå kommun
Specialpedagogiska skolmyndigheten
SPF Seniorerna
Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU)
Statens skolverk
Statens skolinspektion
Statskontoret
Stiftelsen Allmänna Barnhuset
STIL
Stockholms kommun
Strömsunds kommun
Sundbybergs kommun
Sundsvalls kommun
Svalövs kommun
Svenska kommunalarbetsförbundet
Svenska kyrkan
Svenskt Näringsliv
Sveriges a-kassor
Sveriges advokatsamfund
Sveriges akademikers centralorganisation
Sveriges Kommuner och Regioner
Synskadades Riksförbund (SRF)
Sätters kommun
Sävsjö kommun

Södertälje kommun
Tanums kommun
Tjejers rätt i samhället (TRIS)
Tjänstemännens centralorganisation
Trelleborg kommun
Tyresö kommun
Uddevalla kommun
Umeå kommun
Unizon
Uppsala kommun
Valdemarsviks kommun
Vetlanda kommun
Vilhelmina kommun
Vision
Vårdförbundet
Vårdföretagarna Almega
Vännäs kommun
Västerviks kommun
Västerås kommun
Västra Götalandsregionen
Växjö kommun
Ystads kommun
Åklagarmyndigheten
Åre kommun
Årjängs kommun
Åtvidabergs kommun
Älvsbyns kommun
Ängelholms kommun
Örebro kommun
Örnsköldsviks kommun

Östersunds kommun

Österåkers kommun

Övertorneå kommun

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

LSS och assistansersättningen är en viktig frihetsreform. Det övergripande syftet regeringen ser med översynen av LSS-lagstiftningen är en uppdaterad och bättre fungerande lagstiftning, som ger större hållbarhet och mer ändamålsenliga insatser. Kontinuitet, förutsägbarhet, kvalitet och rättssäkerhet är viktiga parametrar såväl för den personliga assistansen som för andra insatser. Den personliga assistansen är ett av de individuella stöden och en av flera insatser som bidrar till individens självständighet i enlighet med det nationella målet för funktionshinderspolitiken.

Sedan betänkandet avlämnades har en sakpolitisk överenskommelse mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna, träffats, Januariavtalet. Remissinstanserna ombeds nu avlämna synpunkter på betänkandet SOU 2018:88, men med vetskap om innehållet i Januariavtalet.

Januariavtalet har en punkt som delvis överlappar betänkandets område, Denna punkt lyder:

64. Säkerställ att den personliga assistansen och assistansersättningen präglas av hög kvalitet och rättssäkerhet. Alla som har rätt till stöd ska få det. Rätt till assistans för egenvård, inklusive andning och sondmatning, ska återställas (Förslag kommer i den sittande utredningen). Rätten till assistans för behov av tillsyn ska stärkas. Definitionen av normalt föräldraansvar ska smalnas av. Tillsätt en ny assistansutredning för att säkra detta. (Utredning 2019. Ny lagstiftning från 2021). Utred också frågan om huvudmannaskapet för den personliga assistansen. (Utredning 2021. Eventuell ny lagstiftning under nästa mandatperiod.)

I betänkandet föreslås en ny insats till barn. Regeringen vill dock inför remitteringen understryka för remissinstanserna att även barn ska ha rätt till statlig personlig assistans också i framtiden.

I betänkandet föreslås en stödform som kallas förebyggande pedagogiskt stöd, för personer med stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning. Regeringen vill inför remitteringen understryka att denna målgrupp är i särskilt behov av kompetent och professionellt stöd också genom statlig personlig assistans och att alla eventuella förändringar för målgruppen måste leda till tydliga förbättringar. Regeringen har den 23 januari 2020 tillsatt en utredning som bland annat har för avsikt att stärka rätten till assistans för egenvård och tillsyn (dir 2020:3). Det innebär bland annat stärkt rätt till assistans för personer med psykiska funktionsnedsättningar och att de även fortsättningsvis ska ha rätt till statlig personlig assistans.

I betänkandet föreslås vidare att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas en schablon på 15 timmar i veckan för andra personliga behov. Individens behov av stöd och möjlighet att leva ett liv som alla andra ska alltid vara styrande för förändringar inom LSS och assistansersättningen, vilket innebär att regeringen därför inte avser att gå vidare med förslaget om schablon med den omfattning om 15 timmar per vecka som föreslås.

Remissen omfattar därför inte de förslag som handlar om att begränsa möjligheterna till assistans för barn och för personer med stor och varaktig funktionsnedsättning, samt förslaget om en schablon om 15 timmar för andra personliga behov för personer med assistans.

Betänkandet innehåller därutöver några ytterligare förslag som helt eller delvis överlappar förslag som behandlas i senare utredningar. Förslag om att assistansanordnare ska stå för sjuklönekostnader samt att assistansanordnare ska ha kollektivavtalsliknande villkor finns även i SOU 2020:01 Översyn av yrket personlig assistent som har remitterats. Den utredning som nämns ovan om egenvård och tillsyn (dir. 2020:3) överlappar delvis detta betänkandes förslag som berör personlig assistans för behov av egenvård.

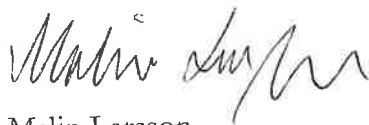
Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 12 november 2020. Svaren bör lämnas i bearbetningsbar form (t.ex. Wordformat) per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2019/00088/SOF och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Malin Larsson
Ämnesråd/Gruppchef

Kopia till

Norstedts Juridik, kundservice, 106 47 Stockholm

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över SOU 2018:88, LSS Utredningen

Remissinstanserna ombeds att bortse från delar av utredningens förslag med anledning av redan fattade beslut av regeringen. Med anledning av otydligheter kring vad regeringens beslut innebär och har för effekterna på utredningen så tar inte Göteborgs Stad ställning till utredningen som helhet. Göteborgs Stad ställer sig positiv till flertalet av utredningens förslag som handlar om att skapa en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling av insatsen personlig assistans och att få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS samt att lagstiftningen ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Nedanstående delar och förslag i betänkandet anser Göteborgs Stad bör uppmärksammas i remissvaret till Socialdepartementet.

Göteborgs Stads bedömning

Göteborgs Stad bedömer att förslag i utredningen inte är genomförbara till den 2022-01-01 bland annat eftersom det av kommuner kommer att kräva en omställning av delar av stadens organisering samt utbildning av medarbetare. Dessutom överlappar utredningens förslag sådant som hanteras i andra utredningar som ännu inte är klara eller som föreslås inledas, se utredning om huvudmannskapet enligt januariöverenskommelsen. Göteborgs Stad har svårt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna på helheten utifrån vad som framgår i utredningen då missivet ändrat förutsättningarna. Den ekonomiska dimensionen behövs utredas ytterligare innan lagförslaget träder i kraft. Gällande de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna vill Göteborgs Stad understryka att finansieringsprincipen fortsatt gäller och att SoL-insatser bör ingå i systemet för kostnadsutjämning.

Med anledning av det medskick som Socialdepartementet gjort i missivet till remissinstanserna så har Göteborgs Stad tolkat det som att förslagen om insatserna förebyggande pedagogiskt stöd och personligt stöd till barn utgår. Göteborgs Stad uppfattar att personer med psykisk funktionsnedsättning ska omfattas av rätten till personlig assistans och att därmed ska ingå stöd för behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det vill säga det femte grundläggande behovet. Göteborgs Stad anser dock att förslaget om förebyggande pedagogiskt stöd skulle kunna utformas på ett för gruppen ändamålsenlig insats anpassad för gruppen. Göteborgs Stad uppfattar vidare att förslaget om att den som har rätt till personlig assistans ska beviljas 15 timmar per vecka för andra personliga behov som avser dagligt liv i hemmet, inköp, träning och fritidsaktiviteter i form av en schablon, utgår.

Göteborgs Stad anser att det är positivt att LSS-utredningen sätter LSS i ett större sammanhang genom att knyta an till det nationella funktionshinderspolitiska målet och det ansvar som vilar på olika delar av samhället.

Göteborgs Stad anser att det är oklart om utredningen enligt direktiven gjort en tillräckligt grundläggande översyn om nuvarande insatser lett till målen med ökad självständighet och förbättrad likvärdighet. På samma sätt är det Göteborgs Stads uppfattning att utredningen inte på ett tydligt sätt visat att de förändringar man föreslår verkligen leder till förbättringar för målgruppen. Möjligheten för till exempel personer i grupp tre med synskada om att kunna leva likvärdigt och självständigt med ledsagare, borde till exempel ytterligare stärkas.

Göteborgs Stad anser vidare att utredningen i större utsträckning hade kunnat analysera inte bara utbud av insatser i förhållande till antalet genomförda utan mer utifrån hela målgruppens behov och situation i förhållande till utbud och genomförande. Då hade det varit enklare att förstå vilka nödvändiga förbättringar som behöver beslutas för att stärka rättighetslagen för personkretsen.

Tre viktiga områden omnämns men behandlas inte i tillräcklig utsträckning. Hur har socioekonomiska skillnader som beskrivs i samhället påverkat personkretsen? Hur påverkas trovärdigheten om skillnader mellan kommuners genomförande blir för stor? Hur har hälsoläget utvecklats för personkretsen de senaste åren? Se SOU 2018:55 Styrning och vårdkonsumtion ur ett jämlikhetsperspektiv Kartläggning av socioekonomiska skillnader i vårdutnyttjande och utgångspunkter för bättre styrning.

Personer som omfattas av LSS

Göteborgs Stad anser att det är positivt med utredningens bedömning om att LSS ska gälla för dem med de mest omfattande funktionsnedsättningarna och endast de med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, eller med behov av särskilt kvalificerat stöd. Beskrivningen av vilka som tillhör personkretsen för LSS bör utgå från de nuvarande tre grupperna. Göteborgs Stad föreslår att begreppet utvecklingsstörning ersätts med intellektuell funktionsnedsättning. Argumentationen i utredningen om att begreppsförändringar bör ske samordnat anser Göteborgs Stad inte är tillräckligt stark då gällande lagar tillkommit vid olika tidpunkter under den då rådande språk användningen. Göteborgs Stad anser att det är viktigt att begrepp och diagnoser i lagstiftningen så långt det är möjligt harmoniseras med andra lagar vad gäller definition och användning.

Bostaden

Utredningen gör bedömningen att bostaden är avgörande för möjligheten att nå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för personer med funktionsnedsättning. Utredningen anser att det bör fortsättningsvis finnas en insats i LSS för vuxna som önskar en bostad med särskild service eller en annan särskilt anpassad bostad. Göteborgs Stad anser, till skillnad från utredningen, att insatsen annan särskilt anpassad bostad inte bör finnas kvar enligt LSS. Det är få som ansöker om och beviljas insatsen. Eftersom insatsen avser en bostad med viss grundanpassning men utan fast bemanning tas en anpassning bättre omhand med stöd av bostadsanpassningsbidrag.

Utredningen bedömer vidare att Boverkets och länsstyrelsernas uppdrag inom samhällsplaneringen bör särskilt uppmärksamma risken för samlokalisering när det gäller stöd till personer med funktionsnedsättning. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att samlokalisering av bostad med särskild service och daglig verksamhet ska som huvudregel undvikas.

Göteborgs Stad är över lag positiv till förslag om den nya insatsen personlig service och boendestöd i LSS. Utredningen föreslår att den som har behov av stöd i den dagliga

livsföringen i annan bostad än en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen som kan avse praktisk hjälp i hemmet, motivationsåtgärder, ledsagning, stöd vid föräldraskap och annat motsvarande stöd som den enskilde har behov av för sin dagliga livsföring. Göteborgs Stad anser också att det är bra att det blir tydligt att insatsen kan omfatta stöd i föräldrarollen eftersom det i dag finns ett tolkningsutrymme gällande det.

I författningsförslagen till nya LSS står det att även den som bor i en bostad med särskild service ska ha rätt till insatsen personlig service och boendestöd i den utsträckning behovet inte tillgodoses genom stöd i bostaden. Göteborgs Stad anser dock att det är oklart vilken del av insatsen som ska kunna utgå som komplement för den som bor i en bostad med särskild service. Den föreslagna lagtexten innehåller ingen uttrycklig begränsning utöver att det ska gälla behov av stöd för att delta i samhällslivet men i utredningen finns också skrivningar (s. 231) som tyder på att utredningen anser att det bara är personlig service och boendestöd i form av ledsagning som ska kunna beviljas den som bor i en bostad med särskild service. Eftersom avgränsningen är otydlig menar Göteborgs Stad att det finns risk för ett oklart rättsläge, vilket i sig kan innebära att enskilda ges olika tillgång till insatsen. Om förslaget ska bli lag finns det behov av förtydliganden i denna del. Vidare anser Göteborgs Stad att den föreslagna nya LSS lagen inte får medföra några försämringar för den enskilde gällande rätten till ledsagning jämfört med dagens ledsagarservice enligt LSS.

Barn och familjer

Göteborgs Stad instämmer med utredningens bedömning om att barn med funktionsnedsättning, och deras familjer, behöver ett mer samordnat och flexibelt stöd med möjlighet till avlastning som är bättre anpassat till deras individuella situation. Göteborgs Stad anser att barn och barnfamiljer har många kontakter och det kan vara en fördel om en insats kan omfatta flera olika behov, utifrån barnets bästa. Göteborgs Stad anser att barnrättsperspektivet behöver beaktas och att det till viss del förstärkt i förslaget om ny lag.

Göteborgs Stad instämmer i förslaget om att avlösarservice i hemmet endast ska heta avlösarservice och att det tydliggörs att insatsen är flexiblare än i nuvarande lagstiftning och får utföras både i och utanför hemmet.

Göteborgs Stad anser inte att förslaget om att byta namn på insatsen korttidstillsyn för skolgång över 12 år utanför det egna hemmet i anslutning till skoldagen samt under lov, till förlängd utbildning i fritidshem är lämpligt. Göteborgs Stad anser att förslaget på nytt namn kan ge förväntningar på att insatsen ska tillhandahålla utbildning. Så länge insatsen beviljas enligt LSS är begreppen tillsyn eller fritidsvistelse lämpligare. Göteborgs Stad anser att det är bra att insatsen kan ges den som inte längre kan erhålla fritidshem enligt 14 kap. 7 § skollagen (2010:800) men har behov av stöd för trygghet och sysselsättning eller till närstående för avlastning i omvårdnaden. Göteborgs Stad välkomnar förslaget om att se över om insatsen kan utföras med stöd av skollagen.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att korttidstvistelse utanför det egna hemmet är en ändamålsenlig insats för att erbjuda stöd både för att avlasta anhöriga och andra närstående som omsorgsgivare och för att personer med funktionsnedsättning ska få miljöombyte och rekreation. Göteborgs Stad ställer sig även positiv till utredningens förslag om behovet av en översyn av fördelningen av hälso- och

sjukvårdsansvaret i samband med korttidsvistelse. Översynen bör omfatta delegeringar samt hantering av egenvård.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn eller ungdomar som behöver bo utanför föräldrahemmet är en ändamålsenlig insats, en viktig kompletterande stödform som kan bidra till att familjer med barn och ungdomar med funktionsnedsättning kan få ett fungerande vardagsliv. Göteborgs Stad instämmer i att Socialstyrelsen bör överväga om det finns behov av särskilda riktlinjer för bostäder med särskild service som riktar sig till ungdomar som studerar vid en gymnasieskola. Göteborgs Stad vill tillägga att det är en utmaning att komma fram till vad som är barnets bästa i relation till fråga om boende bland annat vid växelvis boende. Inte sällan har barnen flera olika hem som de rör sig mellan. Göteborgs Stad efterfrågar ett förtydligande om omfattningen av insatsen.

Gemenskap

Göteborgs Stad är positiva till utredningens bedömning om att sådant stöd som en ledsagare ger ska finnas inom LSS. Göteborgs Stad anser att det är positivt att det i utredningens förslag är tydligt att ledsagningen ska omfatta tid under en aktivitet. Göteborgs Stad ser dock en risk med att stödet föreslås ingå som en del av insatsen personlig service och boendestöd och att det därför inte föreslås någon särskild insats för enbart ledsagarservice i LSS. Den nya föreslagna insatsen omfattar många olika former av stöd och det behöver bli tydligt hur beslut och verkställighet ska utformas för att insatsen inte ska medföra några försämringar för den enskilde jämfört med gällande ledsagarservice enligt LSS.

Göteborgs Stad är positiva till utredningens förslag om att biträde av kontaktperson ska vara kvar inom LSS men tycker att det är otydligt hur insatsen ska kunna ges genom gruppaktivitet, för de som önskar. Det kan underlätta för kommunen att verkställa insatsen om den enskilde vill att den ska utföras genom gruppaktivitet. Göteborgs Stad anser att det behöver förtydligas vad som omfattas av insatsen om den utförs genom gruppaktivitet, är det till exempel kontaktpersonen eller gruppaktivitet som är utgångspunkt för insatsen. Det är även otydligt vad som gäller avseende stöd med att ta sig till och från en gruppaktivitet. Syftet och gränsdragningen gentemot ledsagning kan också behöva förtydligas, speciellt för de som bor i bostad med särskild service.

Sysselsättning

Göteborgs Stad välkomnar förslaget om att det i insatsen daglig verksamhet ska ingå en individuell kartläggning för att fastställa hur insatsen bör utformas för att ge den enskilde möjligheter till utveckling. Göteborgs Stad anser att det är av vikt att det arbetet redan inleds med handläggaren som fattar beslut om insatsen, och instämmer i utredningen om att kartläggningen ska kunna vara ett underlag för den enskildes val av verksamhet liksom utveckling i den och underlag till genomförandeplanen. Vidare anser Göteborgs Stad, till skillnad från utredningen, att personkrets 3 bör ha möjlighet att erhålla daglig verksamhet som andra inom LSS personkretsar utifrån de behov den enskilde har. Göteborgs Stad anser även att arbetsmarkandes parter har ett stort ansvar i att säkerställa rätten till arbete för personer med funktionsnedsättning.

Utredningen föreslår en kartläggning av förhållandet mellan insatsen daglig verksamhet och arbetsmarknads- och utbildningsområdena som ska utgöra utgångspunkt för en översyn av insatsen. Den ska avse såväl frågan hur personer i daglig verksamhet som har

utvecklat sina förmågor kan prövas mot arbetsmarknaden som de ekonomiska och organisatoriska förutsättningarna för att på olika sätt möjliggöra en övergång till arbete eller studier i kombination med deltagande i daglig verksamhet. Göteborgs Stad är positiva till en sådan kartläggning men anser också att Arbetsförmedlingen, offentliga och privata arbetsgivare behöver rekrytera normmedvetet och arbeta med aktiva åtgärder för att förebygga diskriminering på arbetsmarknaden. Tillgänglighet är en del i det arbetet. Göteborgs Stad anser att de utvärderingar som gjorts, se bland annat effektutvärderingen (Sida 301) ger underlag för att supported employment (SE) och individual placement and support (IPS) kan utgöra ett viktigt inslag i daglig verksamhet för de som står nära arbetsmarknaden. Vikten av att träna på plats hos en tilltänkt arbetsgivare är för många avgörande. Kartläggningen och översyn av insatsen bör ha sin utgångspunkt i att daglig verksamhet ska kunna bedrivas hos en tilltänkt arbetsgivare och att övergången till anställning ska kunna ske på ett ekonomiskt tryggt sätt för den enskilde. De dagliga verksamheterna behöver anpassa sig utifrån lagens intention om att leva som andra, utan att ta bort uppdraget om att omfatta de skilda behov av stimulans och meningsfull sysselsättning som finns bland de som i dag har rätt till insatsen. Kopplingen mellan utbildning och arbete behöver vara stark, så även för personer som har rätt till daglig verksamhet enligt LSS. Göteborgs Stad anser vidare att det är bra att utredningen inte omfattar förslag om att det ska finnas några krav på sjuk- eller aktivitetsersättning för att erhålla daglig verksamhet.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens förslag om att det bör finnas lagstöd för kommunerna att på ett likvärdigt sätt betala ut habiliteringsersättningen. Göteborgs Stad anser att habiliteringsersättningen både har ett symbolvärde och kan utgöra visst tillskott den enskildes inkomst. Göteborgs Stad välkomnar förslaget i utredningen om att justera befogenhetslagen och utvärdera de effekter statsbidraget haft för att se om det fått genomslag på hur kommunerna använder habiliteringsersättning inom daglig verksamhet.

Samordning och planering

Utredningen bedömer att personer i lagens personkrets kan ha behov av ett personligt stöd för att få och kunna nyttja olika insatser enligt LSS och annan lagstiftning på bästa sätt för att få ett samordnat stöd. Den individuella planen (IP) är en viktig del i att skapa ett sammanhållet stöd för den enskilde som får stöd enligt LSS och att få hjälp med samordning av olika insatser är av stor betydelse för ett sådant stöd. Göteborgs Stad erfar att som utvecklingen sett ut de senaste åren så används IP enligt LSS sällan och som ett stöd för att samordna olika insatser används samordnad individuell plan (SIP) istället. Enskilda som har insatser enligt LSS har ofta insatser och stöd av andra huvudmän än kommunen vilket gör att SIP ofta är ett användbart verktyg.

Utredningen föreslår att insatsen rådgivning och annat personligt stöd som ställer krav på särskild kunskap om problem och livsbetingelser för människor med stora och varaktiga funktionsnedsättningar ska benämnas särskilt expertstöd. Göteborgs Stad anser att det finns behov av insatsen råd och stöd och att förslag på nytt namn är lämpligt. Göteborgs Stad anser vidare att det är ett problem att det idag saknas verksamhet som kan utföra insatsen. Göteborgs Stad anser att det bör i lagen finnas med text med innebörden att insatsen kan avtalas mellan regionerna till någon annan, så att möjligheten finns för brukarstöd, det vill säga att organisationer med personer med egen erfarenhet kan ge stödet.

Personligt utformat stöd i det dagliga livet

Göteborgs Stad uppfattar att utredningens förslag om rätten till personlig assistans även omfattar barn under 16 år och personer med psykisk funktionsnedsättning. Vidare uppfattar Göteborgs Stad att förslaget omfattar det grundläggande behovet andning samt stöd för vad som i dag anges som behov som förutsätter ingående kunskaper om den som får stödet, det s.k. femte grundläggande behovet. Göteborgs Stad ställer sig positiva till det.

Utredningen föreslår att rätt till personlig assistans som ska utföras av fler än en person ska endast föreligga i den mån behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, genom att bostaden anpassas eller genom användning av hjälpmedel. Göteborgs Stad anser att det är ett rimligt förslag att ändra nuvarande formulering om att *utreda* till *inte kan*.

Ansvarsfördelning mellan stat och kommun samt utjämning och fördelning av kostnader

Göteborgs Stad är även positiva till utredningens förslag om att staten tar ett större ansvar för insatsen personlig assistans genom att den tar hela ansvaret för beslutsfattandet. Göteborgs Stad anser att utredningens förslag om att kommunen fortsatt ska svara för utförandet av personlig assistans när den enskilde begär det är rimligt, samt kunna träda in när det finns ett behov av vikarie för personliga assistenter som anordnaren inte lyckats fylla. Göteborgs Stad anser utöver detta att den assistansanordnare som den enskilde anlitat ska vara skyldiga att ta hela ansvaret för utförandet.

Göteborgs Stad anser vidare att det är rimligt att kommunerna finansierar statens kostnader för assistanssättning för dem som beviljas upp till 20 assistanstimmar per vecka i genomsnitt. I och med att Göteborgs Stad uppfattar att insatserna personligt stöd till barn och förebyggande pedagogiskt stöd utgår ur utredningens förslag bör regleringen av LSS-utjämningen anpassas till förslaget att en ny LSS-insats införs (personlig service och boendestöd,) samt att en LSS insats inte längre är en egen insats (ledsagarservice) samt att insatsen personlig assistans ska beslutas av Försäkringskassan och medfinansieras av kommunerna. Göteborgs Stad anser dessutom, till skillnad från utredningen, att insatser enligt SoL till personer med funktionsnedsättning ska ingå i utjämningssystemet. Anledningen är att det är en kvarvarande del av kommunens ansvar inom välfärdsområdet som inte ingår i utjämningssystemet samt att det inte ska finnas ekonomiska incitament att ta beslut utifrån SoL eller LSS. I samband med ny insats tas nya fördelningsnycklar fram för samtliga LSS-insatser. Utredningen bedömer att schablonersättningen bör differentieras med hänsyn till dels om assistansen utförs under obekvämt arbetstid, dels om assistenten lever i hushållsgemenskap med den som får stödet. Kompensation för sjuklön ska ingå. Göteborgs Stad anser att förslaget om differentiering av schablonen i huvudsak är positiv, men en konsekvens skulle kunna bli att anhöriga anställda assistenter erhåller mindre intäkter och färre väljer det alternativet av lösning för assistansen.

Privata aktörer och ekonomisk ersättning för assistansen

Göteborgs Stad vidhåller den bedömning som gjordes angående hantering av sjuklöner i samband med förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Yttrandet innebar att Göteborgs Stad ställde sig bakom utredningens förslag om att privata utförare själva ansvarar för att finansiera sjuklönekostnader som uppstår för sina assistenter. För att finansiera detta kan schablonen höjas med 3 kronor, utom för de som själva anställer sina assistenter vilket istället bekostas av Försäkringskassan. Göteborgs Stad anser att det

kan medföra ökad motivation för privata assistansanordnare att stärka arbetsmiljöarbetet med att förebygga ohälsa och därmed minska antal sjukdagar och förbättra arbetsituationen för de personliga assistenterna, och i förlängningen assistentanvändaren. Det gör även regelverket tydligare och kan minska kommunens administration.

Göteborgs Stad vidhåller även den bedömning som avsåg förslag om krav på kollektivavtalsliknande avtal i förslag till yttrande över SOU 2020:1 Yrket personlig assistent. Göteborgs Stad tillstyrker förslaget i utredningen om att det ska ställas krav på kollektivavtalsliknande villkor för att få tillstånd att bedriva assistansverksamhet. Göteborgs Stad understryker att det i utredningen uppges att närmare 95 procent av alla personliga assistenter omfattades av ett kollektivavtal i mars 2018 men att kollektivavtalen innehållsmässigt skiljer sig åt. Krav på kollektivavtal kan förväntas ge viss positiv effekt för tryggare anställningsvillkor, men för relativt få. Göteborgs Stad anser att mer likvärdiga villkor inom branschen skulle förbättra arbetsvillkoren för fler personliga assistenter.

Göteborgs Stad anser att det är positivt att en utredning pågår utifrån kommittédirektivet 2020:3, Stärk rätten till personlig assistans för stöd vid egenvård, vid tillsyn samt för barn. Göteborgs Stad anser att det är bra att frågorna om egenvård, tillsyn och föräldraansvaret utreds vidare och att regeringen inväntar resultat från den utredningen. Göteborgs Stad anser att beroende på vad denna utredning kommer fram till så har det effekter på vad som kan ge rätt till personlig assistans i dag, samt utifrån föreliggande utredningens förslag om nya LSS. Göteborgs Stad har i remissvar SOU 2020:1 Yrket personlig assistent svarat positivt till utredningens förslag om att IVO får i uppdrag att ta reda på i vilken utsträckning lagar efterföljs gällande egenvård och vård på delegation samt förslag om uppdrag till Socialstyrelsens om att ta fram ett kunskapsstöd om egenvård och delegerade hälso- och sjukvårdsinsatser för personliga assistenter.

13 Kvalitet, uppföljning och tillsyn

Utredningen föreslår att det tydligt ska framgå av lagen att kommunen fortlöpande ska följa upp vilka som omfattas av lagen, vilka deras behov av stöd och service är och att kommunen ska verka för att dessa personer får sina behov tillgodosedda. Göteborgs Stad instämmer i förslaget och anser att det i mycket redan i dag omfattas av kommunens särskilda uppgifter enligt LSS. Göteborgs Stad anser att skrivningen i utredningen *”Kommunen måste därför inom ramen för ansvaret att tillse att den som tillhör LSS personkrets får det stöd som hon eller han behöver även ha kontakt med dem som inte får annat stöd enligt LSS utöver personlig assistans.”* skulle kunna tolkas som att kommunens uppföljningsansvar för den enskildes insatser, till skillnad från vad som gäller i dagsläget, ska omfatta situationen när den enskilde har personlig assistans enligt beslut från Försäkringskassan och har valt en privat utförare. Om avsikten är att kommunen ska ha ett uppföljningsansvar för den enskildes insatser även i dessa situationer så anser Göteborgs Stad att det inte är lämpligt eftersom kommunen varken har fattat beslut eller utför insatsen.

Utredningen anser att IVO ska få i uppdrag att utreda om det bör införas så kallad frekvenstillsyn i gruppboheter. Det framgår inte varför utredningen inte anser att detta uppdrag ska omfatta även serviceboheter. Här anser Göteborgs Stad att samma skäl som kan motivera frekvenstillsyn i gruppboheter skulle kunna motivera det i serviceboheter.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning om att en förklaring till att brister kan uppstå när det gäller kompetens handlar om brist på personal och stor personalomsättning. Det är inte något som är unikt för LSS-området, utan är en situation som återfinns i flera delar inom välfärdsområdet. En satsning på kompetensutveckling kan säkerställa att ny personal har tillräckliga kunskaper, stimulera personal att stanna kvar inom yrkesområdet och utveckla kompetensen för att möta de nya krav som uppstår när nya insatser tillförs LSS-området. Göteborgs Stad anser att svårigheter att kompetensförsörja är den största utmaningen för kvalitén i verksamheten. Bidragande orsaker är den demografiska utvecklingen och bristen på utbildad och kunnig personal inom vård och omsorg. Detta är en stor utmaning för både kommuner och regioner. Göteborgs Stad vill i detta sammanhang påvisa ändringar som införs efter den 30 juni 2021 i gymnasieskolans yrkesprogram. Det berör de båda gymnasieutbildningarna som omnämns i SOSFS 2014:2. I Barn- och fritidsprogrammet kommer inriktningarna pedagogiskt arbete respektive socialt arbete slås samman till den nya inriktningen pedagogiskt och socialt arbete. Vård- och omsorgsprogrammet får en helt ny vårdinriktad kursplan som i ännu lägre grad motsvarar vad personal inom LSS-verksamheter behöver. Skolverket skriver i sin konsekvensanalys av förslaget att det nya ämnet ”Funktionsförmåga och funktionsnedsättning anpassats mer mot vårdområdet än det pedagogiska området” för att ”motsvara Socialstyrelsens föreslagna kompetenskrav för arbete som undersköterska och arbetsgivarens förväntningar på kunskaper inom området”. Det betyder att möjligheten att skaffa sig en grundläggande gymnasieutbildning som har fokus på att ge stöd till personer med funktionsnedsättning minskar väsentligt från hösten 2021. Detta trots att till exempel yrket personlig assistent är det trettonde vanligaste i landet. Göteborgs Stad anser att det behövs en förstärkning i lagen och samtidigt anpassning av utbildningskedjan för att underlätta bemanningen av de tjänster, bland annat stödassistenter, som ska utföra nuvarande insatser samt de nya förslagen i lagen/betänkandet.

14 Ny lag

Göteborgs Stad anser att det är positivt att förslag till ny lag omfattar att lagen delas in i kapitel, med tanke på att det är en omfattande lagstiftning. Göteborgs Stad anser däremot att det är svårare att överblicka vilka insatser som kan beviljas enligt nya LSS lagen, vilket kan vara negativt för den enskilde.

Göteborgs Stad anser att övergångsbestämmelserna behöver säkerställa att de som fyller 65 år inte påverkas negativt vid ett eventuellt införande av ny LSS.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ska ta fram kunskapsstöd och annat material avseende innehållet i de nya insatserna. Arbetet bör genomföras i samarbete med Myndigheten för delaktighet, SKL och funktionshinderrörelsen. Informations- och utbildningsinsatser måste genomföras i samband med att dessa nya insatser införs. Göteborgs Stad anser att det kommer att finnas ett stort behov av information och kompetensutveckling när det gäller de nya insatserna som förslag på lag innebär men det finns också ett motsvarande behov som gäller insatser som finns i dagens lagstiftning. Se även ovan om utbildningar och kompetensbehov under rubriken kvalitet, uppföljning och tillsyn.

Samordning inom EU

En person som inte är bosatt i Sverige kan ha rätt till vårdförmåner enligt förordning nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Eftersom rätten till

vårdförmåner finns i förordningen är det enligt utredningen egentligen överflödigt med ett nationellt författningsstöd men eftersom förordningen är svår att tillämpa kan en reglering i LSS förtydliga och göra att missförstånd undviks. Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning och anser att det är bra med förtydligande av kommunernas ansvar att tillhandahålla insatser enligt LSS utifrån förordning nr 883/2004. Enligt förslaget ska den kommun där den enskilde vistas vid beviljandet ansvara för insatserna. Göteborgs Stad anser att det är rimligt eftersom det är den kommunen som också kommer ansvara för utförandet. Utöver bestämmelsen i LSS så föreslås en ny lag om kommunernas kostnadsansvar för insatser som motsvarar insatserna enligt LSS. Kommunen föreslås att ersättas för de kostnader som uppkommer när en person från en annan medlemsstat som har rätt till vårdförmåner enligt förordningen får insatser enligt LSS. När en person som är folkbokförd i Sverige men som under en tillfällig vistelse får insatser motsvarande LSS-insatser i en annan medlemsstat ska kommunen betala kostnaden. Försäkringskassan ska ansvara för att administrera kostnadsdelen för kommunernas räkning, vilket Göteborgs Stad anser att det är positivt. Göteborgs Stad delar utredningens bedömning om att det inte vore önskvärt att varje kommun ska bygga upp organisation och kompetens för att hantera frågan.

Relaterade utredningar

Göteborgs Stad anser att förslagen i utredningen Hållbar socialtjänst, en ny socialtjänstlag, SOU 2020:47, behöver beaktas i arbetet med den nya LSS. Eventuella beslut om att upphäva särskild avgift bör vara lika i både LSS och SoL. Utredningen om socialtjänstlagen anser vidare att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor. Göteborgs Stad anser att jämställda levnadsvillkor bör betonas på ett liknande sätt i en ny LSS. I förslaget till ny socialtjänstlag finns även ett förslag om en kompletterande bestämmelse till 37 § förvaltningslagen som ska ge lagligt stöd för att ändra gynnande beslut vid väsentligt ändrade förhållanden. Någon motsvarande bestämmelse har inte föreslagits vad gäller nya LSS. Det är naturligtvis av stor vikt att det är tydligt för enskilda under vilka förutsättningar en myndighet kan ändra ett gynnande beslut, inte minst för förutsägbarheten. Eftersom många personer har insatser enligt både socialtjänstlagen och LSS framstår det som viktigt att lagarna är harmoniserade på det här området.

I betänkandet Framtidens teknik i omsorgens tjänst (SOU 2020:14), ges förslag med syfte att underlätta införandet av välfärdsteknik inom äldreomsorgen. LSS undantas utredningens förslag. Göteborgs Stad anser att LSS på ett tydligare sätt skulle kunna stödja införande av välfärdsteknik.